

KU KASETSART UNIVERSITY Thai GE network ๗๐ ปี กระทรวงศึกษาธิการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการศึกษาทั่วไป ประจำปี 2564

วันที่ 19 - 20 สิงหาคม พ.ศ. 2564

เรื่อง "การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการศึกษารอบด้าน ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก"

ออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom

โดยสามารถสมัครเข้าร่วมโครงการผ่านระบบออนไลน์ที่ และตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการได้ที่ เว็บไซต์ของสำนักบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ <https://registrar.ku.ac.th>

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายบริการวิชาการทั่วไป สำนักบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทรศัพท์ 0 2118 0100 ต่อ 8080 - 8083 โทรสาร 0 2118 0109

อดัมศึกษาไทย: ดึกดำบรรพ์และการเปลี่ยนแปลง

กฤษณพงษ์ กีรติกร

อุดมศึกษาแบ่งออกได้เป็นสองชนิด
วิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มีความหมายที่จะฝึกฝนให้กุลบุตรสามารถเห็นเหตุผลสืบปลายของสิ่งต่างๆ เป็นความรู้รอบตัว ฝึกฝนให้เป็นผู้รับผิดชอบและเป็นผู้นำการกระทำไม่ส่วนความคิดและกิจการเป็นผู้ที่จะสามารถสื่อสารความเข้าใจเป็นประโยชน์แก่คณะ ประดิษฐ์สิ่งดีงามและเป็นประโยชน์แก่อนาคตชาติ
อาชีพวิชา คือการฝึกฝนโดยเฉพาะที่จะทำให้อกุลบุตรสามารถประกอบกิจการตามหน้าที่ในกิจการที่จะต้องมีการเตรียมโดยเฉพาะ เช่น แพทย์, ผู้รักกฎหมาย, พ่อค้า

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษารอบด้านท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก
กฤษณพงษ์ กีรติกร

มหาวิทยาลัยไทย บ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป
ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0

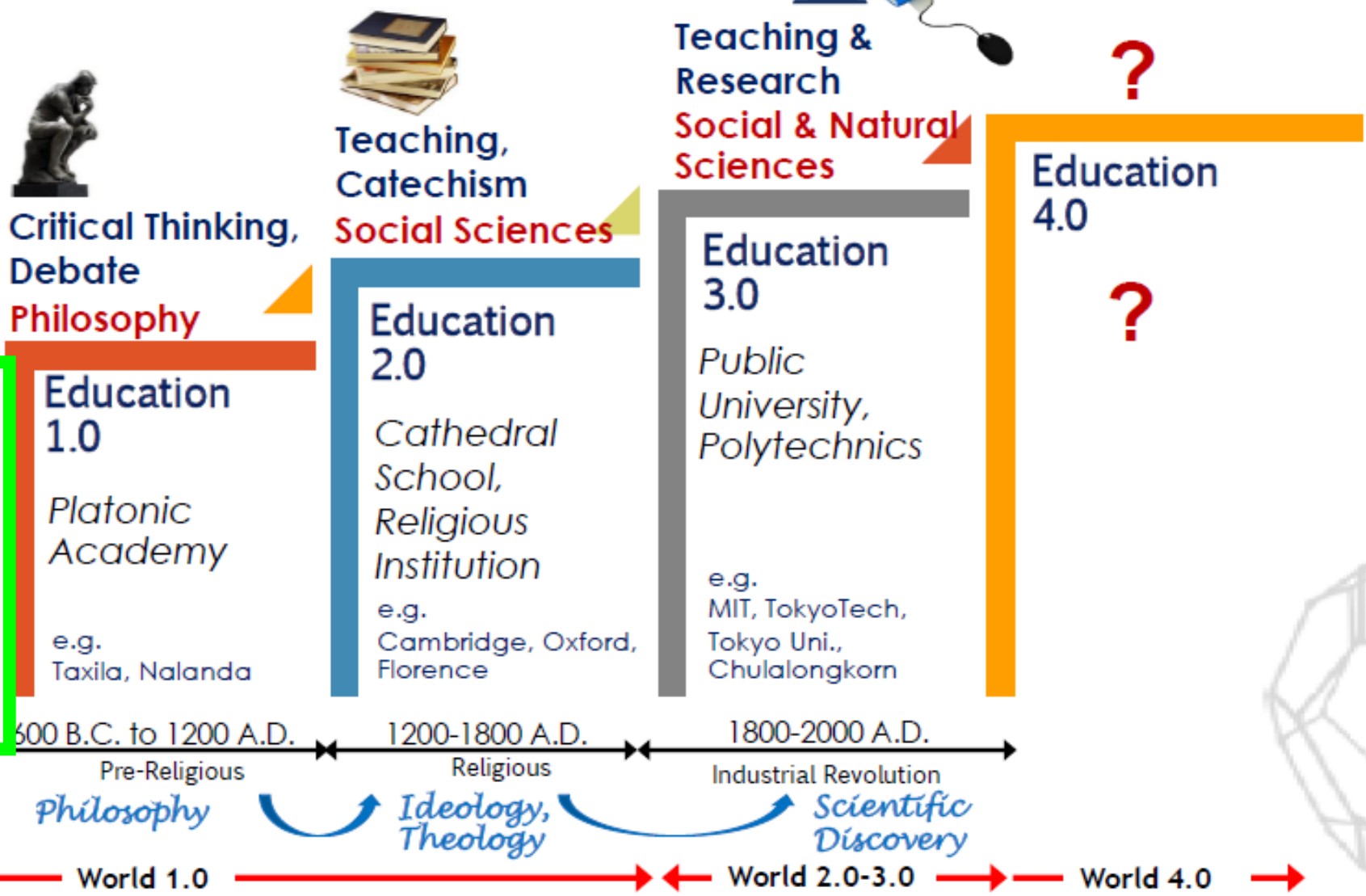
- Education 2.0

The Seven Liberal Arts การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป

- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
ทบทวนการศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ๗, การศึกษาทั่วไป
- ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย เรื่องที่ศึกษาทั่วไปควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ผนวก

Civilization and Education (1)

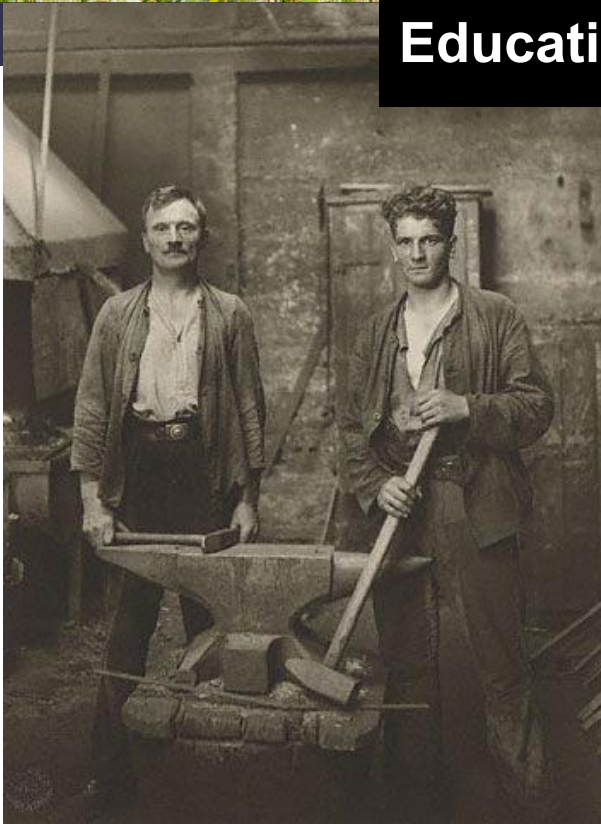
Education 0.0
Hunters, Gatherers, Early Farmers, Craftsmanship

By Pailin Chuchoi

ดร. ไพรินทร์ ชูโชติถาวร
กฤษฎณพงศ์ กীরติกร

Education 0.0 *Hunters, Gatherers, Farmers, Craftsmen*

นาลันทา เป็นอดีตพุทธวิทยาลัยในอาณาจักรมคธ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในรัฐพิหาร ประเทศอินเดีย เอกสารทางศาสนาพุทธปรากฏเรียกนาลันทาว่าเป็น มหาวิหารวิหาร จนกระทั่งราว ค.ศ. 400 มหาวิทยาลัยเริ่มกลายเป็นของศาสนาพราหมณ์เป็นหลัก ตามด้วยนิกายมหายานในภายหลัง วิชาการอย่าง พระเวท, [เวทาคะ](#), ไวยากรณ์ (วยาकरण), ดาราศาสตร์ (ชโยติศะ), ตรรกะ (ตรรกะ) มีการศึกษาในนาลันทามหาวิหาร ปัจจุบันโบราณสถานนาลันทาตั้งอยู่ราว 95 กิโลเมตร (59 ไมล์) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง [ปัฏณา](#) และเป็นหนึ่งในศูนย์กลางด้านการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่งในศตวรรษที่ห้าถึง 1200

In his biography of Xuanzang, Hwui-Li states that all the students of Nalanda studied **the Great Vehicle (Mahayana)** as well as the works of the eighteen ([Hinayana](#)) sects of Buddhism. In addition to these, they studied other subjects such as the Vedas, *Hetuvidyā* (**Logic**), *Shabdavidya* (**Grammar and Philology**), *Chikitsavidya* (Medicine), the works on magic (the [Atharvaveda](#)), and [Samkhya](#).^[82]

Xuanzang himself studied a number of these subjects at Nalanda under Shilabhadra and others. Besides Theology and Philosophy, frequent debates and discussions necessitated competence in Logic. A student at the Mahavihara had to be well-versed in the systems of Logic associated with all the different schools of thought of the time as he was expected to defend Buddhist systems against the others. Other subjects believed to have been taught at Nalanda include **law, astronomy, and city-planning.**

Taxila became a noted centre of learning (including the religious teachings of [Buddhism](#)) at least several centuries BCE, and continued to attract students from around the old world until the destruction of the city in the 5th century. It has been suggested that at its height, Taxila exerted a sort of "intellectual [suzerainty](#)" over other centers of learning in India and its primary concern was not with elementary, but higher education. Generally, a student entered Taxila at the age of sixteen.

The ancient and the most revered scriptures, and **the Eighteen *Silpas* or Arts**, which included skills such as **archery, hunting, and elephant lore**, were taught, in addition to its **law school, medical school, and school of [military science](#)**. Students came to Taxila from far-off places such as [Kashi](#), [Kosala](#) and Magadha, in spite of the long and arduous journey they had to undergo, on account of the excellence of the learned teachers there, all recognized as authorities on their respective subjects.

ตักศิลา ตักสิลา (*Takkasilā*; ตัก-กะ-สิ-ลา) ในภาษา
บาลี หรือ ตักษศิลา (*Takṣaśilā*; ตัก-สะ-สิ-ลา) ในภาษา
สันสกฤต¹ เป็นชื่อเมืองอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของ
รัฐปัญจาบ เป็นมหาวิทยาลัยและเป็นศูนย์กลางของศิลป
 วิชาการ ในอดีตของ**อินเดีย**ตั้งแต่ก่อน**พุทธกาล** มีสำนัก
 อาจารย์ที่ศาปาโมกข์สั่งสอนศิลปวิทยาต่าง ๆ แก่ศิษย์
 ที่มาเล่าเรียนในแถบดินแดนชมพูทวีป บุคคลสำคัญและมี
 ชื่อเสียงหลายท่านที่สำเร็จการศึกษาจากที่แห่งนี้ เช่น **พระ**
เจ้าปเสนทิโกศล หมอชีวกโกมารภัจจ์ องคุลีมาล

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0

- Education 2.0

The Seven Liberal Arts การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป

- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร, การศึกษาทั่วไป
- บัณฑิตวิทยาลัยสงฆ์ไทย ที่ศึกษาทั่วไป ควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ผนวก

จากการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพ
จากการศึกษาที่ผู้สอนเป็นผู้ประกอบอาชีพ
คุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการเป็นตัวกำหนดคุณภาพการศึกษา
จากความรู้ในอาชีพที่เป็นความรู้แบบฝังตัว(embedded/implicit)
มีลักษณะองค์รวม(holistic) และบูรณาการ

*มาสู่การศึกษาในระบบสถานศึกษา เพื่อวุฒิการศึกษา
มาสู่การศึกษาที่ผู้สอนให้ความรู้วิชาการ ไม่ได้ประกอบอาชีพ
คุณภาพการศึกษาแยกส่วนจากคุณภาพวิชาชีพ/ผลิตภัณฑ์
มาสู่ความรู้แยกส่วน(fragmented/explicit)*

การเปลี่ยนสภาพจากผู้ล่า-ผู้เก็บกิน เป็นผู้เลี้ยง-ผู้เพาะปลูก

การเกิดของหมู่บ้าน เมือง ระบบสังคม

การแยกบทบาทการทำงาน – **Division of labour** การเกิดอาชีพ

(ปลูกข้าว ทำแป้ง ทอผ้า ปั่นหม้อ ตีเหล็ก ทำไถ ทำเกวียน ฯลฯ)

เกิดระบบแลกเปลี่ยน เงินตรา

การแยกของอาชีพออกจากชีวิต การแยกของวิชาชีพวิชาการจากชีวิต

การแยกการเรียนรู้ การสร้างของใหม่อย่างเป็นระบบ(วิจัย) จากชีวิต

การถ่ายทอดวิชาการที่ฝังอยู่ (embedded) ในแต่ละอาชีพ (สำริด: การทำแม่พิมพ์ การ
ผสมโลหะ การเท การชุบแข็ง ฯลฯ) แบบบูรณาการ

คุณภาพวิชาการวิชาชีพ นวัตกรรมสินค้าและบริการ เป็นตัวกำหนด

ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการดำรงชีวิต ความมั่งคั่ง ฐานะทางสังคม

Education 0.0

ผู้ล่า-ผู้เก็บกิน เป็น ผู้เลี้ยง-ผู้เพาะปลูก

Hunters-Gatherers to Cultivators as Teachers

Education 1.0

ผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้สอนความรู้ ทักษะ และควบคุมคุณภาพ

Practitioners and Professions as Teachers

Education 2.0

การศึกษาเพื่อรักษาการป่วยใจ การป่วยกาย การป่วยสังคม

(รักษาใจ รักษากาย รักษาสังคม)

ผู้รักษาการป่วยทางใจ ป่วยทางกาย ป่วยทางสังคม เป็นครู

Healers as Teachers

พัฒนาการของอาชีพ: คุณภาพและมาตรฐาน

- ยุโรปตะวันตกตั้งแต่สมัยกลางประมาณ 1500 ปีมาแล้ว
- **Education 0.0** และ **Education 1.0, 2.0** ที่เป็นฐานของ **Education 3.0**
- **Guilds** หรือ **Gilds** เป็นที่รวมของผู้ทำธุรกิจเดียวกัน หรือเป็นช่าง (crafts, artisans ชนิตเดียวกันควบคุมอาชีพ หรือ crafts โดย
 - กำหนดมาตรฐานฝีมือและราคา
 - ปกป้องธุรกิจจากการแข่งขัน
 - สร้างการยอมรับและสร้างสถานภาพในสังคม

พัฒนาการของอาชีพ: คุณภาพและมาตรฐาน

- สมาชิกของ Guilds
 - **Master** เจ้าของร้าน/กิจการ ครูฝึกผู้ฝึกงาน
 - **Student/Apprentice** อยู่กับ Master ภายใต้เงื่อนไขของ Guilds
 - **Journeyman** จบการฝึกแล้ว แต่ยังไม่ใช่ Master

เรียนอาชีพเพื่อประกอบอาชีพ ไม่ใช่เรียนหนังสือ
 คุณภาพสินค้าและบริการ กำหนดคุณภาพการศึกษา
 ครูผู้สอนเป็นผู้ประกอบอาชีพ ไม่ได้สอนวิชา
 การวิจัยการเรียนรู้มีลักษณะฝังตัว(embedded, implicit) เป็นไปเพื่อคุณภาพสินค้า
 สร้างสินค้าใหม่
- Guild สร้างความมีระเบียบของสังคมในแต่ละกิจการ/ช่าง
 กำหนดการจ้างงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์ เงื่อนไขการขายสินค้า
 มาตรฐานประกอบการและสินค้า/บริการ เป็นตัวกำหนดคุณภาพการศึกษา ความมีระเบียบของ
 สังคมยุโรป

ความรุ่งเรืองของ Guilds (ศตวรรษที่ 11-15)

- Bruges, Ghent, Hanseatic League (Lubeck, Hamburg, Bremen)
- Guilds ปกป้องการค้าจากการควบคุมของผู้ปกครองศักดินา – Feudal Lords / ขุนนาง/ กษัตริย์
เพิ่มบทบาทในการปกครองท้องถิ่น เทศบาล
- คุณภาพ/มาตรฐาน/การรวมตัวของอาชีพ (วิชาชีพและวิชาการ) เป็นกลไกอำนาจปกครอง/
การเมือง
- การเพิ่มของอำนาจรัฐ/กษัตริย์ในศตวรรษที่ 15-16 การค้าขายระหว่างประเทศ สินค้า
ต่างประเทศ นายทุนและผู้ประกอบการ ลดอำนาจของ Guilds จากควบคุมรัฐ กลายเป็น
เครื่องมือรัฐ
- Guilds หรือสมาคมวิชาชีพในช่วงต่อมาของยุโรป มีบทบาทถึงปัจจุบันในการส่งเสริม
สถาบันการศึกษา รวมทั้งจัดตั้งสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาเชิงอาชีพ ในยุคปฏิวัติ
อุตสาหกรรม

อาชีพเป็นตัวกำหนดคุณภาพการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพและวิชาการ

Guilds ทั่วโลก มีพัฒนาการคล้ายยุโรปตะวันตก

From Education 0.0 to Education 3.0

- ตะวันออกกลาง (ศตวรรษ 9-20)
- อินเดีย(เกิดก่อนอาณาจักร Maurya จนหลังการปกครองของอังกฤษ-ศตวรรษ 19)ผูกกับวรรณะ
- ญี่ปุ่น หมดไปเมื่อการปฏิรูปเมจิ (ร่วมสมัย ร.5)
- จีน อยู่มาจนศตวรรษ 20
- ไทย ไม่มีพัฒนาการของ Guilds การค้ากับต่างประเทศถูกผูกขาดโดยรัฐผ่านกรมท่าขวา จากทิศตะวันตก (พระยาราชบังสัน) และกรมท่าซ้ายจากทิศตะวันออก (พระยาโชฎีกกราชเศรษฐี) สินค้าส่งออกเป็นของป่า สินค้าเกษตร หัตถกรรมสำหรับคนชั้นสูง
สังคมไทยเดิม(จนถึงร.5-6) ไม่มีการผลิตสินค้าอุปโภคเช่นตะวันตก จึงไม่มีการรวมตัวการผลิตสินค้าบริโภค (อาหาร ประชาชนปลูกข้าว ปลูกผัก หาสัตว์เอง)
คุณภาพ มาตรฐาน การวิจัยเพื่อยกคุณภาพสินค้าและบริการ จึงไม่อยู่ในวัฒนธรรมการผลิตไทย
การตลาดเพื่อขยายการขาย และการผลิต จึงไม่มี

พัฒนาการของมหาวิทยาลัย: ระบบ คุณภาพ และมาตรฐาน

- **Universitas:** กลุ่มของคนที่มึผลประโยชน์ร่วมกัน
- **Studium generale:** โครงสร้าง/สถานที่เพื่อการสอนและนักเรียนที่ใช้สถานที่เหล่านี้ที่มาจากที่ไกล

การเรียนของยุโรปในยุคกลาง (ก่อนค.ศ.1100) อยู่ในวัด ความรู้อยู่ในคัมภีร์ พระซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยอ่าน ออกเขียนได้ จำกัดในคนกลุ่มเล็ก

การเล่าเรียนของไทยก่อนการปฏิรูปการศึกษารัชกาลที่ 5 มีสภาพคล้ายยุโรปยุคกลาง (การศึกษาไทยตามหลังยุโรปอยู่ 700-800 ปี) คนอ่านออกเขียนได้ อยู่ในวัด เป็นกลุ่มราชวงศ์ ลูกหลานขุนนาง เด็กผู้ชาย

การศึกษาสมัยกลางมีเพื่อศึกษาเทววิทยา

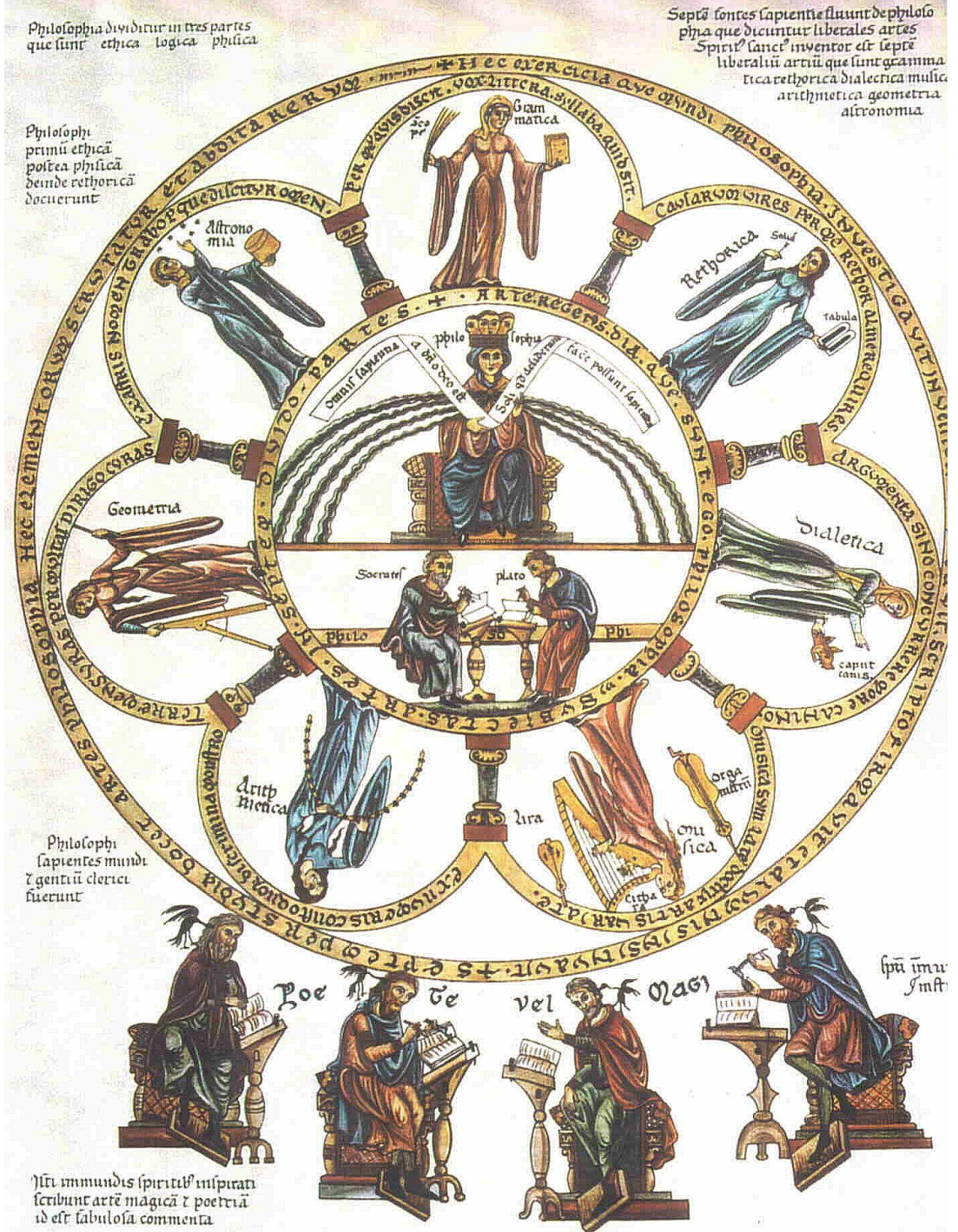
- **7 Liberal Arts:**

the trivium (ทักษะที่ถ่ายทอดได้): grammar, logic, rhetoric

the quadrivium (ตัวความรู้): arithmetic, geometry, astronomy, music

The 7 Liberal Arts เป็นรากฐานของการศึกษาทั่วไป ต่อมา

- การเปลี่ยนแปลงช่วงศตวรรษ 11-12 การค้นพบงานของ Aristotle (ปรัชญา, วิทยาศาสตร์, การเมือง) การผสมผสาน Aristotle กับคำสอนคาทอลิก, การขยายตัวของเมืองและการค้า เกิดความต้องการผู้รู้ทางกฎหมาย, การติดต่อกับโลกมุสลิม กรีกและยิว ทำให้ยุโรปได้ข้อมูลทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยในยุคเริ่มต้น(ศตวรรษ 12) จำกัดอยู่ทาง
 - เทววิทยา(Paris) – รักษาโรคใจ,
 - แพทย์(Salerno) – รักษาโรคกาย,
 - กฎหมาย (Bologna) - รักษาโรคสังคม

The seven liberal arts -
Picture from the [Hortus deliciarum](#) of [Herrad von Landsberg](#) (12th century)

สถานะ **studium generale** ให้ได้โดยสันตะปาปา (Papal Bull)

หรือจักรพรรดิ **Holy Roman Emperor** เท่านั้น

คุณภาพกำหนดโดยแนวปฏิบัติของสันตะปาปา

- พระที่ดูแลวัด ถ้าต้องการศึกษาเทววิทยาและยังได้รับเงินเดือนต้องเรียนที่ **studium generale** เท่านั้น
- **studium generale** จะให้ใบอนุญาตสอนได้ทุกที่สำหรับผู้ที่จบระดับสูงสุด (doctorate)

คุณภาพกำหนดโดย **student guilds (universitates scholarium)**

- นักศึกษาเป็นผู้จ่ายเงินเรียน จะหวังคุณภาพ และ **autonomy**
- อาจารย์ถ้าจะออกนอกเมือง **Bologna** หลายวัน ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากนักเรียน

คุณภาพการศึกษาโดยเรียนกับ master, tutor และการอภิปราย

ชีวิตนักเรียนมหาวิทยาลัย Paris (ศตวรรษ 13)

0400	ตื่น
0500 – 0600	Arts Lectures อาจารย์วิจารณ์หนังสือสำหรับวิชา
0600	สวดมนต์และอาหารเช้า
0800 – 1000	Lectures
1100 – 1200	Disputations การวิพากษ์หรือการให้ทัศนะโดยนักเรียน ก่อนอาหารกลางวัน
1300 – 1500	Repetitions ศึกษาวิชาช่วงเช้ากับติวเตอร์
1500 – 1700	Cursory lectures ในวิชาทั่วไป และ disputations
1800	อาหารเย็น
1900 – 2100	ศึกษาและ Repetitions
2100	นอน

การเรียนรู้เกิดจากการบรรยายของครู การติวโดยติวเตอร์ การอภิปรายกับเพื่อน

ในการบรรยาย นักเรียนจะต้องจดโน้ตและคัดลอกเพื่อสะสมหนังสือของตนเอง

การศึกษามือองค์ประกอบ สุ จิ ปุ ลิ ชัดเจน

การสอบเป็นปากเปล่ากับกลุ่ม Masters จะสอบเมื่อต้องการรับปริญญา

การศึกษา 4-6 ปี ได้ A.B. (artium baccalarius)

หลังจากนั้น ได้ A.M. (artium magister)

ทั้ง A.B. และ A.M. ทำให้สอน liberal artsได้ แต่ส่วนมากจะยังไม่สอน

ศึกษาต่อ 7-10 ปี วิชาเฉพาะ (เทววิทยา, กฎหมาย, แพทย์) จะสอบปริญญาเอก และสอน
วิชาเฉพาะได้

คุณภาพการเรียนการสอนกำหนดโดยความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ที่จบ
ระดับปริญญาเอก

Ancient universities (founded before 1500) and still in operation (Europe)

- 1088 [University of Bologna](#),
- 1096-1167 [University of Oxford](#) ,
- 1134 [University of Salamanca](#),
- 1209 [University of Cambridge](#),
- 1222 [University of Padua](#),
- 1224 [University of Naples Federico II](#),
- 1240 [University of Siena](#),
- 1241 [University of Valladolid](#),
- 1290 [University of Macerata](#),
- 1290 [University of Coimbra](#),
- 1293 [University of Alcalá](#),
- 1303 [Sapienza University of Rome](#),
- 1308 [University of Perugia](#),
- 1321 [University of Florence](#),
- 1336 [University of Camerino](#),
- 1343 [University of Pisa](#),
- 1348 [Charles University of Prague](#),
- 1361 [University of Pavia](#),
- 1364 [Jagiellonian University](#),
- 1365 [University of Vienna](#),
- 1386 [Ruprecht Karl University of Heidelberg](#),
- 1391 [University of Ferrara](#),
- 1404 [University of Turin](#),
- 1409 [University of Leipzig](#),
- 1413 [University of St. Andrews](#),
- 1419 [University of Rostock](#),
- 1434 [University of Catania](#),
- 1450 [University of Barcelona](#),
- 1451 [University of Glasgow](#),
- 1456 [University of Greifswald](#),
- 1457 [Albert Ludwigs University of Freiburg](#),
- 1460 [University of Basel](#),
- 1472 [Ludwig Maximilians University of Munich](#),
- 1477 [Eberhard Karls University of Tübingen](#),
- 1477 [Uppsala University](#),
- 1479 [University of Copenhagen](#),
- 1481 [University of Genoa](#),
- 1495 [University of Aberdeen](#),
- 1495 [University of Santiago de Compostela](#),
- 1499 [University of Valencia](#)

Education 0.0

Education 1.0

จากผู้ล่า-ผู้เก็บกิน เป็นผู้เลี้ยง-ผู้เพาะปลูก ช่าง

From Hunters-Gatherers to Cultivators & Craftsmen

จากผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้สอนความรู้ ทักษะ และควบคุมคุณภาพ

ไปเป็นผู้สอนที่รักษาจิต รักษากาย รักษาสังคม

To healers of spirit / mind, body and society

จากการศึกษาเพื่อรักษาการป่วยใจ การป่วยกาย การป่วยสังคม

(รักษาใจ รักษากาย รักษาสังคม)

Education 3.0

สู่การศึกษาเพื่อการผลิตระบบอุตสาหกรรมและสังคมใหม่

From Theology, Medicine, Laws to Production and Post Globalization

จากการศึกษาเพื่อสร้างเสรีชนและกำลังงาน

สู่การศึกษาเพื่อสร้างกำลังงานและสังคมสูงวัย

From Liberal Arts Education and Scientific Education to

Education for Workforce and Aging Society

Education 4.0

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0
- Education 2.0

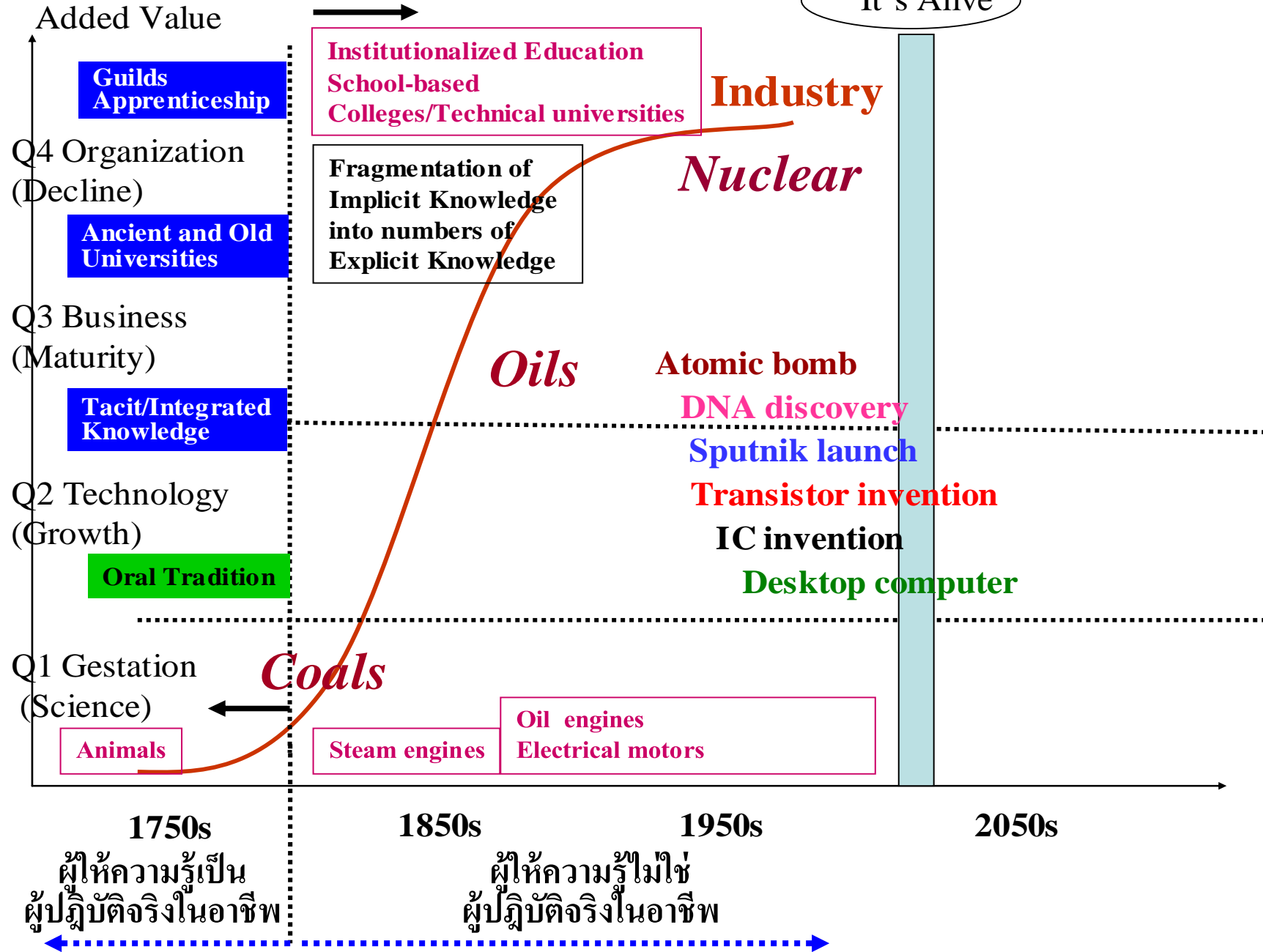
The Seven Liberal Art การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป

- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ๗, การศึกษาทั่วไป
- ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย ที่ศึกษาทั่วไป ควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ผนวก

Developed Economy

Present Time

มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 19 - ยุควิทยาศาสตร์

- หลังปฏิวัติอุตสาหกรรม (ครั้งแรก 1750- เครื่องจักรไอน้ำ, ครั้งที่สอง 1850- เครื่องยนต์สันดาปภายใน เครื่องกำเนิดไฟฟ้า)

คนในยุโรปอพยพจากชนบทมาอยู่ในเมือง เมืองแออัดสกปรกโสโครก ชนบทร้าง

- **การปฏิวัติอุตสาหกรรมขั้นต้นด้วยไอน้ำ** (mechanical principle)

กำลังเครื่องจักรแทนกำลังคนและสัตว์

การปฏิวัติอุตสาหกรรมไม่ใช่ขั้นด้วยปรัชญา - สมอง

- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ไม่ใช่สงคราม) ลดความทุกข์ยาก และสร้างความมั่งคั่ง
- มีการต่อสู้ทางความคิด ระหว่าง

มหาวิทยาลัยที่เห็น **liberal arts/ classics** และมหาวิทยาลัยที่เห็นวิทยาศาสตร์

และยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน

A university training aims

at the **intellectual tone of society**,

at **cultivating the public mind**,

at **purifying the national taste**,

at **supplying true principles to popular enthusiasm and fixed aims to popular expiration**,

at **giving enlargement and sobriety to the ideas of the age**,

at facilitating the exercise of the political power

and **refining the intercourse of private life**.

การศึกษาเพื่อสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์

การต่อสู้ทางความคิดยังคงอยู่จนปัจจุบัน ระหว่าง

การศึกษาเพื่อสร้างมนุษย์ (สร้างเสรีชน – Liberal minded people) และ

การศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ สร้างกำลังงาน (สร้างกรรมาชน – Proletariat))

การวิจัยเพื่อการเรียนรู้เป็นไปเพื่อสร้างมนุษย์ หรือการใช้ประโยชน์

มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 19 - ยุควิทยาศาสตร์

- การสอนในมหาวิทยาลัยใช้ศาสตราจารย์ ไม่ใช่ติวเตอร์เช่นใน วิชา classics
- การวัดผลใช้ข้อสอบข้อเขียนเท่านั้น
- อาจารย์เป็นทั้งผู้สอนและผู้แสวงหาความรู้ใหม่โดยการวิจัย
- เยอรมันเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ เริ่มจากการพัฒนาห้องปฏิบัติการเคมี เป็นผู้นำตั้งสถาบันวิจัยทางเภสัชวิทยาและเคมี ศิษย์จากมหาวิทยาลัยในเยอรมันมาสร้างตำแหน่งศาสตราจารย์ทางวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอังกฤษ
- ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยเยอรมันนี่เป็นทั้งครูและนักวิจัยทางวิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยเยอรมันนี่ พัฒนารูปแบบของห้องปฏิบัติการทางเคมีวิเคราะห์ สร้างอุตสาหกรรมเภสัชวิทยาและเคมี
- อิทธิพลจาก Charles Darwin ตามแนวคิด Survival of the Fittest นำมาซึ่งการแข่งขันระหว่างประเทศ ความห่วยโง่ของอังกฤษที่เยอรมันล่าหน้าทางเหล็กและไฟฟ้า
- ศิษย์จากมหาวิทยาลัยเยอรมันนี่มาจัดตั้งตำแหน่งทางวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอังกฤษที่มีไม่กี่แห่ง

มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 19 - ยุควิทยาศาสตร์

- นักธุรกิจและอุตสาหกรรมที่มั่งคั่ง ตั้งวิทยาลัยทางวิทยาศาสตร์ที่ให้ปริญญาจำนวนมากในปลายทศวรรษ 19 (Red brick university) ซึ่งเป็นอิทธิพลของ Guilds ที่มีมากกว่าหนึ่งพันปีก่อนหน้านี้

วิทยาลัยเหล่านี้ระบุชัดเจนว่าหลักสูตรจะต้องเป็นวิชาชีพและใช้ประโยชน์ ไม่มีการสอนวิชา classics หรือ “ liberal arts nonsense”

กลุ่มเสรีชนกล่าวต่อกลุ่มกรรมมาชนว่า
มหาวิหารแห่งวิทยาศาสตร์ (Cathedral of Sciences)
บดบัง เบียดบัง และแทนที่
โบสถ์แห่งศาสนาและที่พึ่งทางใจและศรัทธา (Chapel)

มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 19 - ยุควิทยาศาสตร์

กล่าวโดยรวม **มหาวิทยาลัยรุ่นใหม่ในยุโรป** มีการผสมผสานระหว่าง

- **Arts** เป็นฐานของการสื่อสารและความเข้าใจ
- **Mathematics** กุญแจของการคิดเชิงตรรกะ
- **History** เพื่ออธิบายเหตุการณ์ของมนุษย์และเป็นฐานของความยั่งยืนยาวของสังคมในอนาคต
- **Sciences** เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งของธรรมชาติและเพื่อการหาประโยชน์สำหรับมนุษย์

ในสหรัฐอเมริกา Morill Land Grant Act (1862) ให้ที่สาธารณะ แก่ทุกมลรัฐสามหมื่นเอเคอร์ เพื่อสร้างวิทยาลัยสำหรับ “Branches of learning as are related to agriculture and the mechanic arts” ต่อมาเกิดเป็น **A&M university** และ **State university** ของมลรัฐต่าง ๆ

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0
- Education 2.0
The Seven Liberal Art การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป
- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ๗, การศึกษาทั่วไป
- ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย ที่ศึกษาทั่วไป ควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ผนวก

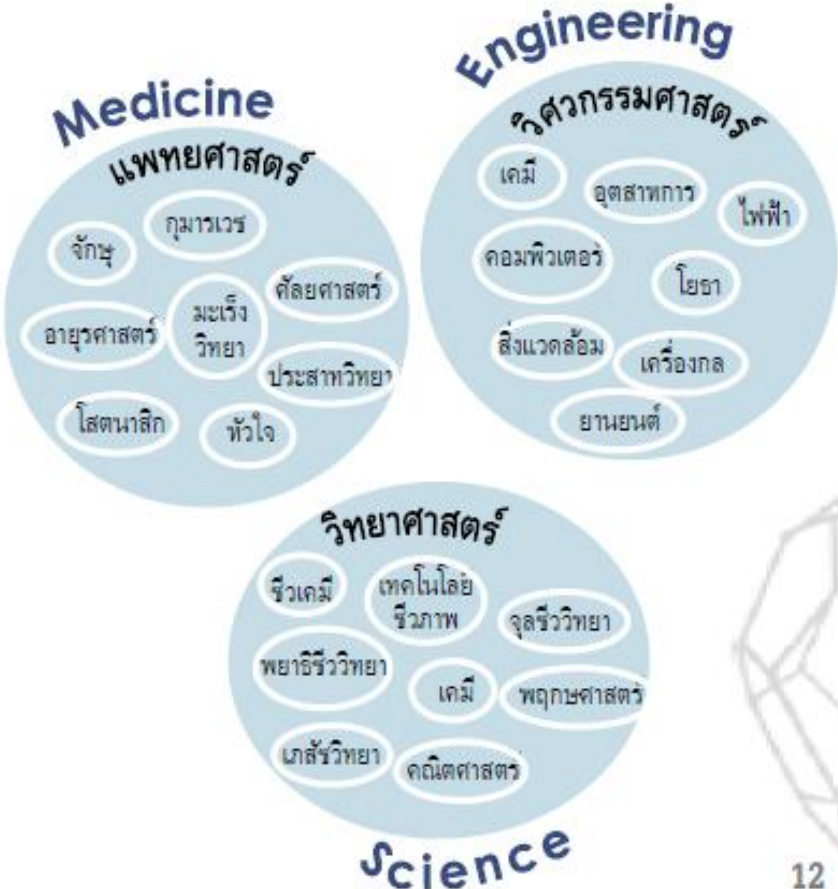
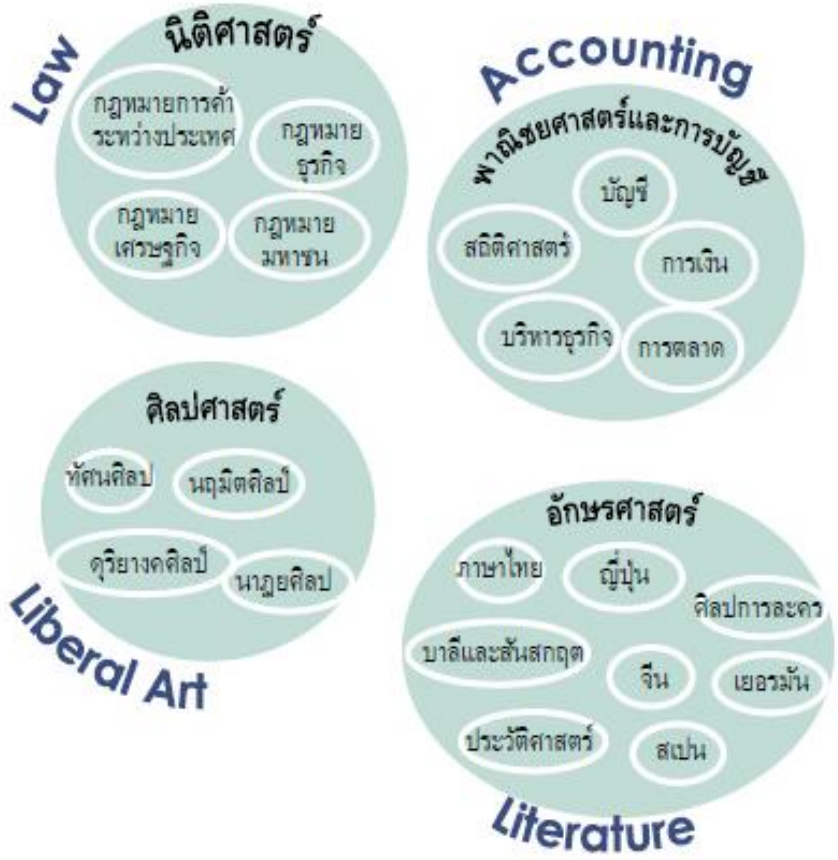
Education 3.0 Partitioning within Partitions

Universe of Knowledges

Social Sciences

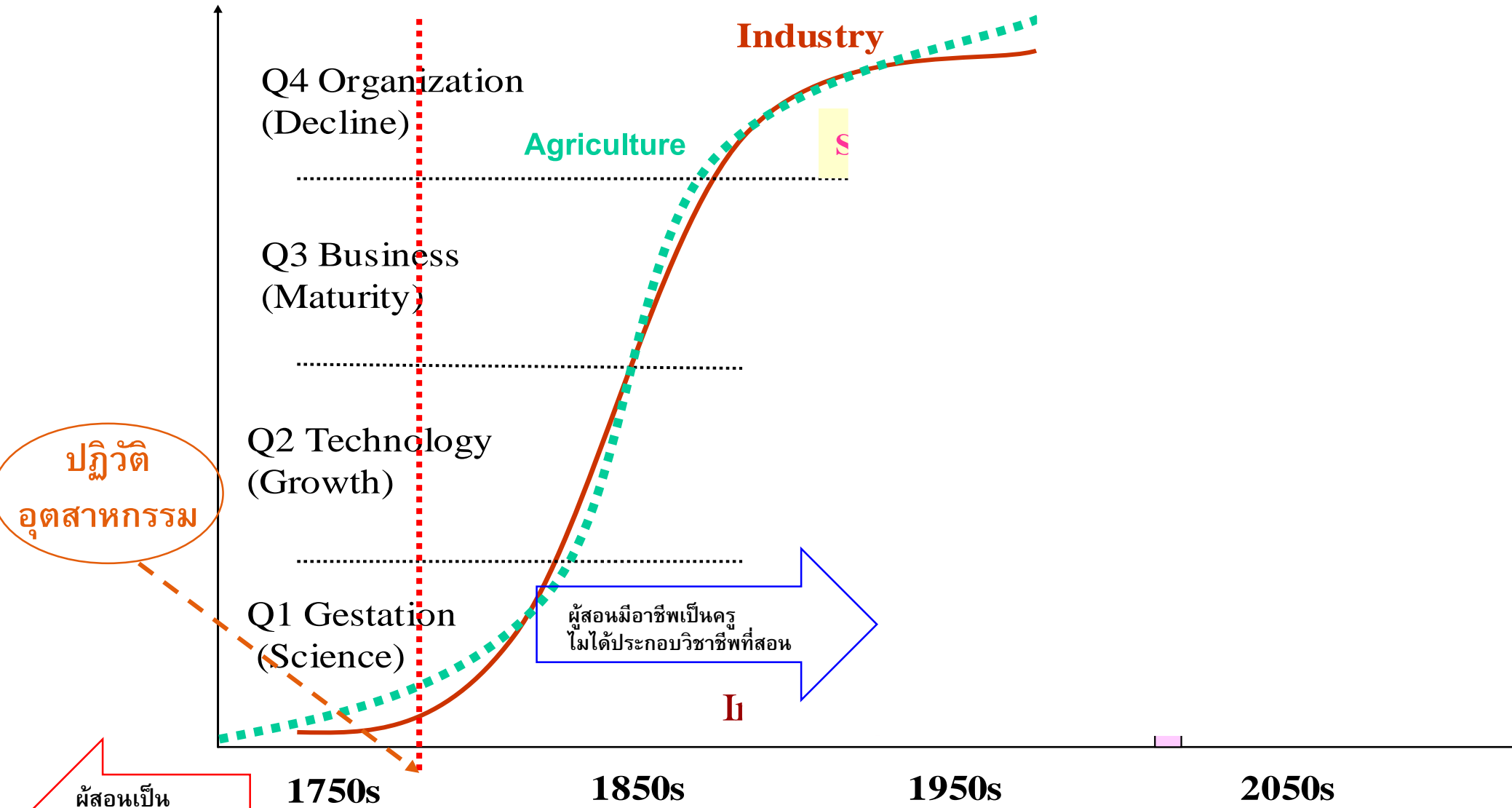
Natural Sciences

Education 3.0 ปัจจุบัน เป็นแบบไฮโลในไฮโล

ประเทศที่พัฒนาแล้วมีคลื่นการพัฒนาตั้งแต่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ
 สร้างความมั่งคั่งและคุณภาพชีวิตด้วยสินค้าอุตสาหกรรม บริการ ด้วยฐานไอทีและฐานความรู้

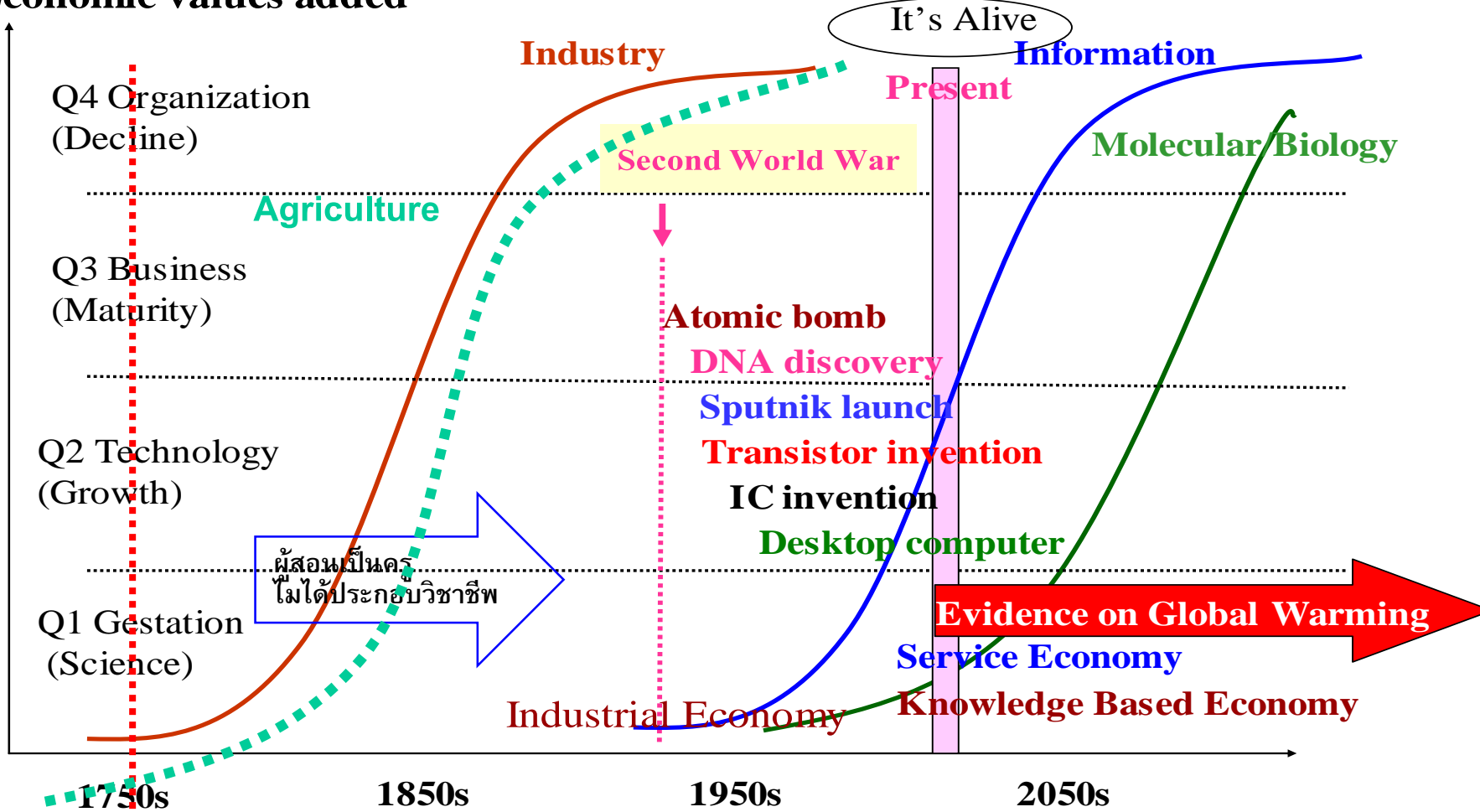
Economic values added

From *It's Alive* by Stan Davis and Christopher Meyer

ประเทศที่พัฒนาแล้วมีคลื่นการพัฒนาตั้งแต่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ
สร้างความมั่งคั่งและคุณภาพชีวิตด้วยสินค้าอุตสาหกรรม บริการ ด้วยฐานไอทีและฐานความรู้

Economic values added

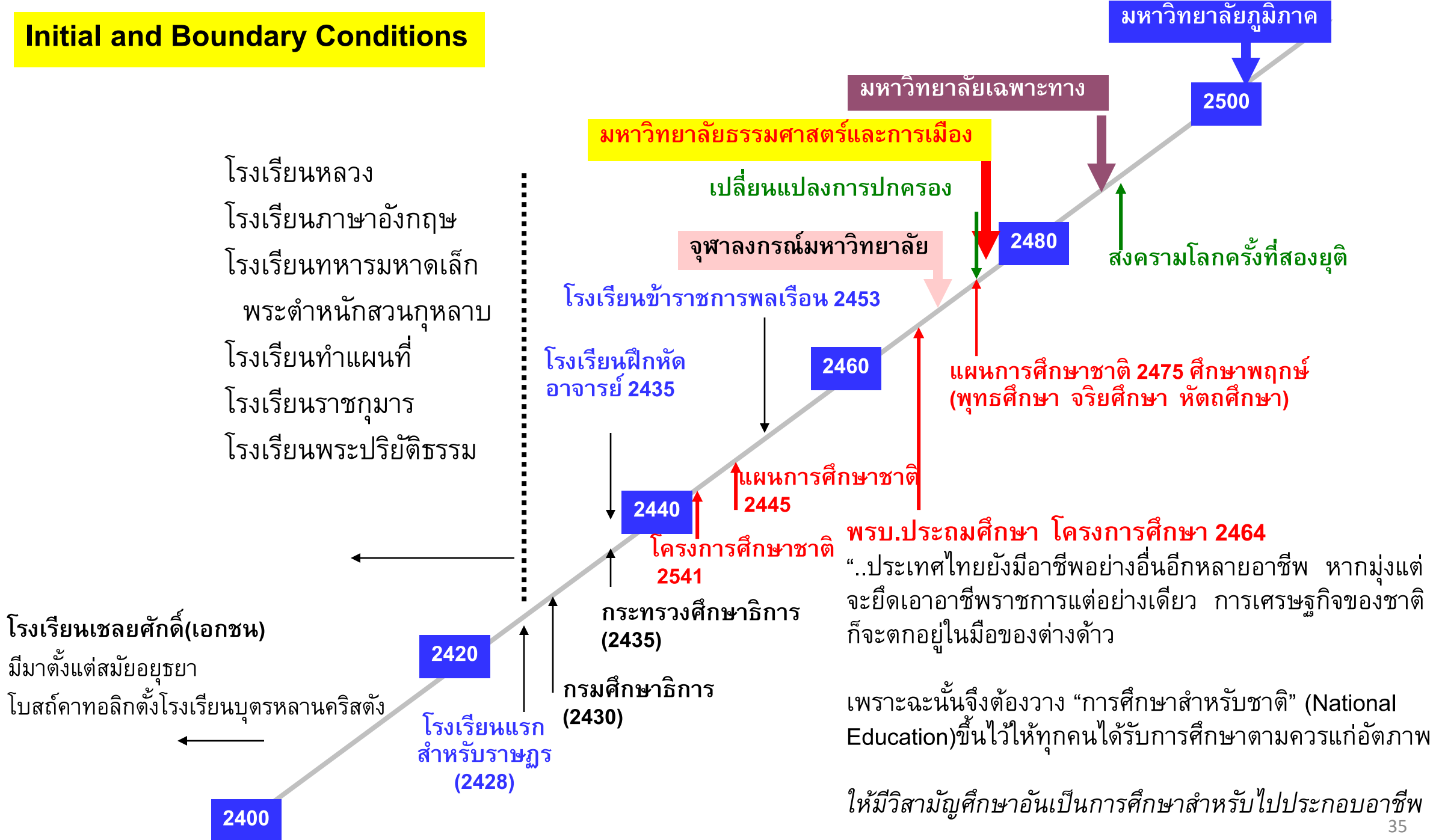

From *It's Alive* by Stan Davis and Christopher Meyer

ผู้สอนเป็น
ผู้ประกอบวิชาชีพ

Education 3.0 สร้างการปฏิวัติอุตสาหกรรม (1750,1850), Microelectronics (1960's), Information Technology(1980's), Molecular Biology (1990's), Technology Disruption (2010s)

Initial and Boundary Conditions

พรบ.ประถมศึกษา โครงการศึกษา 2464
 “..ประเทศไทยยังมีอาชีพอย่างอื่นอีกหลายอาชีพ หากมุ่งแต่จะยึดเอาอาชีพราชการแต่อย่างเดียว การเศรษฐกิจของชาติก็จะตกอยู่ในมือของต่างด้าว

เพราะฉะนั้นจึงต้องวาง “การศึกษาสำหรับชาติ” (National Education) ขึ้นไว้ให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่อัตภาพ

ให้มีวิสามัญศึกษาอันเป็นการศึกษาสำหรับไปประกอบอาชีพ

....

- หลังสงครามโลก ความช่วยเหลือด้านการศึกษาของอเมริกา สร้าง Americanization ของการศึกษาไทย
- การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอาโรงเรียนประชาบาลออกจากวัด
- การขยายการศึกษาพื้นฐาน

- การเลือกตั้งโดยรัฐบาลทหารตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2500 ดึงครูเป็นหัวคะแนน ครูเข้าสู่วงการเมือง
- การเกิดของอุดมศึกษาเอกชน

แผนอุดมศึกษา ระยะยาวฉบับที่ 1

2530

การเริ่มลดของ การเพิ่มประชากร

- การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานมากตั้งแต่ ทศวรรษ 2510 ครูมาจากต่างถิ่น เพิ่มการเร่งผลิตครู รวมทั้งรัฐใช้การเรียนครูเป็นเครื่องมือการเมือง แก้ปัญหา ไม่มีที่เรียนอุดมศึกษา นำมาสู่การตบงานของครูตั้งแต่ทศวรรษ 2530

2510

การปฏิรูปการศึกษา 2517 : การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

- เริ่มแผนพัฒนาฉบับแรกในทศวรรษ 2500 ส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม การลงทุนไม่เชื่อมกับการสร้างความความเข้มแข็งของการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัย(จุดต่างจากประเทศเอเชียตะวันออก)
- อาชีพภาคเอกชนเป็นทางเลือกที่ดี อาชีพราชการและครูเริ่มตกต่ำ

2490

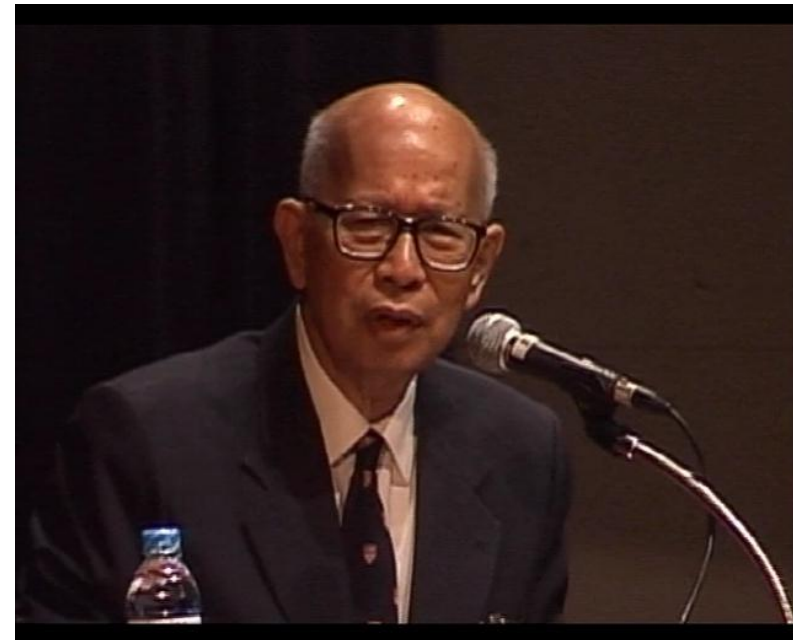
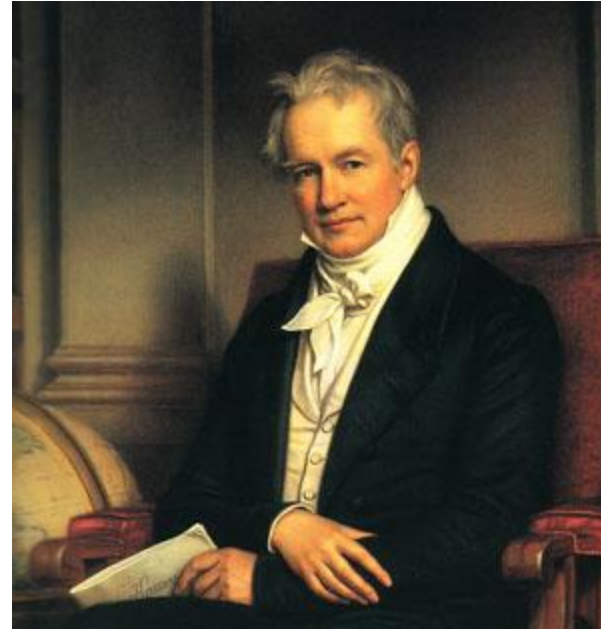
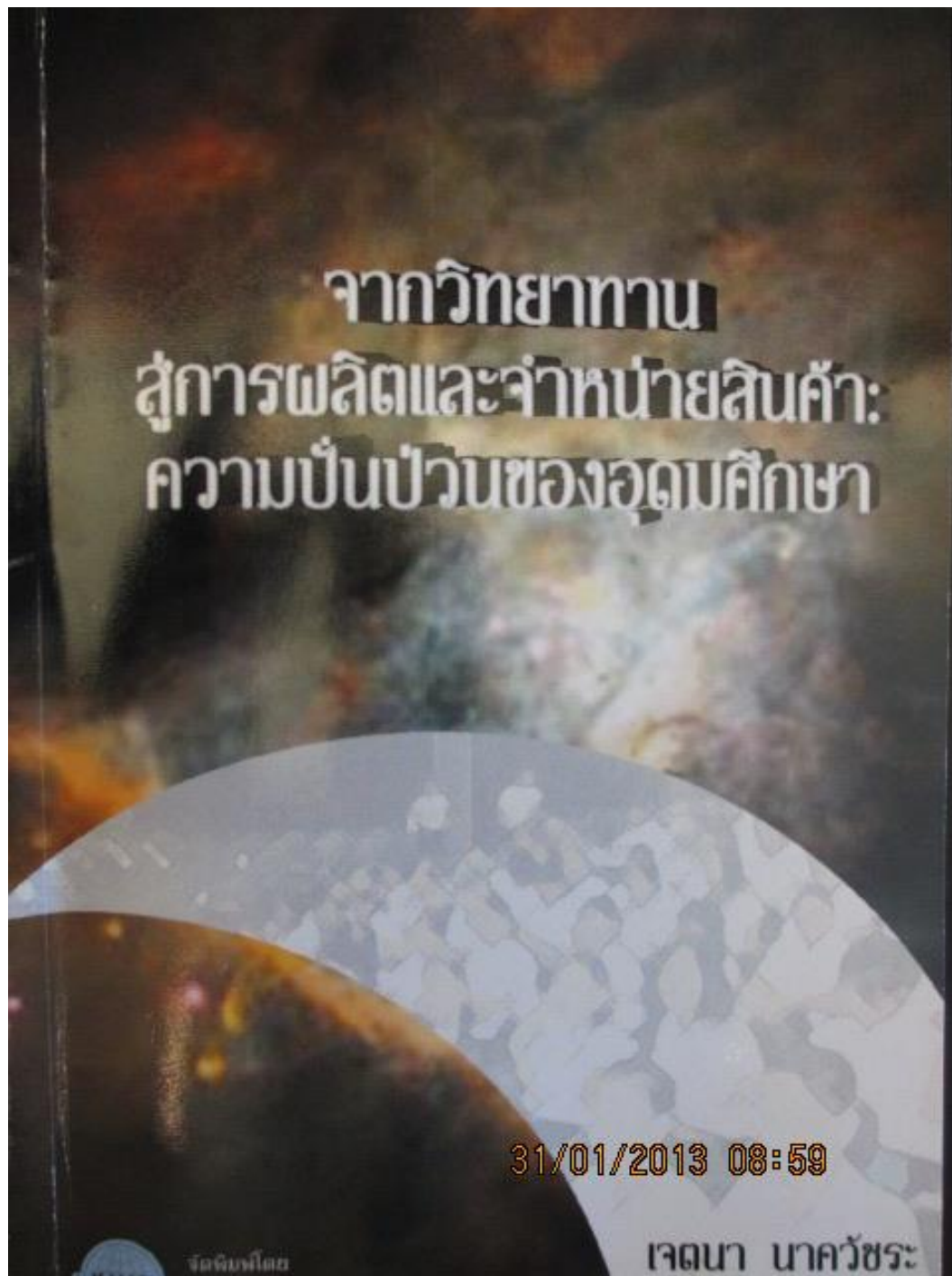
- การเข้าร่วม มรภ.มทร.
- Proliferation อุดมศึกษา

2550

แผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2

- อัตราเกิดที่เริ่มลดลงในทศวรรษ 2520 ทำให้ โรงเรียนประถมเริ่มร้างในทศวรรษ 2540
- พรบ.การศึกษา 2542 และการปฏิรูปการศึกษา

2560

859 University of al-Karaouine, Morocco

1088 University of Bologna, Spain

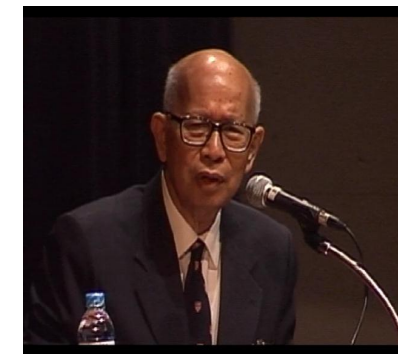

970 Al-Azhar University, Egypt

HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

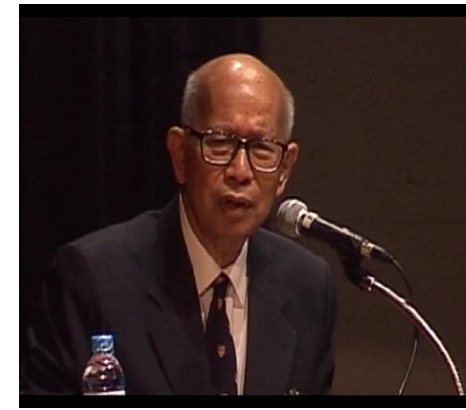
....มหาวิทยาลัยตามความคิดของผู้นำในการสร้างระบบอุดมศึกษาแบบใหม่คือ
Wilhelm von Humboldt(1767-1835)ท่านมิได้มองว่ามหาวิทยาลัยแยกตัวออกมาจาก
สังคมแต่ประการใดแต่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องดำเนินไปเพื่อความผาสุกของมวลมนุษย์.....

. สมาชิกของประชาคมอุดมศึกษาจึงไม่มีวันที่จะหลงทางได้ เพราะพวกเขา**มิได้ศึกษาค้นคว้า
เพื่อสนองตัณหาของตนเอง** แต่มองตนเองว่าเป็นองคาพยพของมนุษยชาติ และสิ่งที่ปัจเจกบุคคลกระทำได้ก็ควรที่จะ
เชื่อมโยงกับโลกและสังคม

ในแง่นี้นักวิชาการคงจะไม่ใช้ผู้ที่เรียนรู้จากตำราในห้องสมุดหรือวางตัวอยู่ “หลังเขา” ห่างไกลจากโลกแห่งความ
เป็นจริง หากแต่กิจของนักวิชาการอุดมศึกษาถูกกำกับด้วยความสำนึกว่า **ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ และพลัง
ทางปัญญาที่มหาวิทยาลัยสร้างได้** จึงเป็นทั้งพลังในระดับบุคคล และพลังที่ได้รับแรงหนุนจากความสำนึกเชิงสังคม.....

. ชุมชนของนักวิชาการจึงเป็นชุมชนที่เดินตามอุดมคติอันสูงส่ง ที่รู้จักกันในนามของมโนทัศน์ภาษาเยอรมันว่า
Humanitätsideal (ซึ่งอาจแปลได้ว่า **“อุดมคติแห่งมนุษยธรรมนิยม”**) สมาชิกผู้เป็นหลักของประชาคมนี้ คือ **ครูกับศิษย์ซึ่ง
สามารถร่วมกันสร้างความแข็งแกร่งให้กับมหาวิทยาลัยได้** เพราะการเรียนการสอนกับการวิจัยสร้างความมั่งคั่งให้แก่กัน”

..... ผู้เขียนใคร่ขอตอกย้ำไว้ในที่นี้ว่า หน้าทีหลักของมหาวิทยาลัยมิใช่ต่อยอดหรือเฉลิมฉลองความสำเร็จ แต่เป็นหน้าที่ของการแสวงหาหรือสร้างศักยภาพ เงื่อนไขที่ว่าด้วยวิยาทานและที่ว่าด้วยวิญญาณของความเป็นครู เป็นองค์ประกอบของภารกิจอันหนักหน่วงนี้

มูลนิธิไม่เคยตั้งเงื่อนไขว่า ผลงานวิจัยของผู้ที่ได้รับทุนจะต้องมีผลกระทบที่เกินเลยไปจากผลกระทบทางวิชาการ หรือต้องนำไปต่อยอดและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีผลเชิงธุรกิจ !

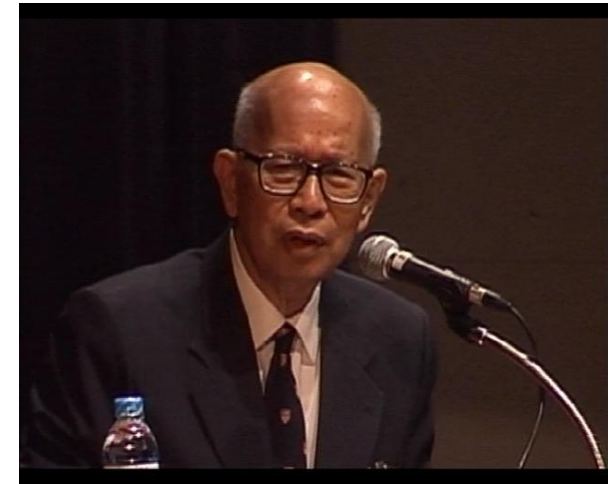
สังคมอารยะคือสังคมที่รู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่า และก็รู้จักที่จะหาทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ นักวิชาการไม่มีหน้าที่ออกไปร่ายผลงานของตนวิธีการเผยแพร่ผลการวิจัยแบบตะวันตกนั้น เราก็ด่วนสรุปอีกเช่นกันว่าเป็นเรื่องของการตีพิมพ์เผยแพร่ และไม่ช้าไม่นานเราก็นำเรื่องของการตีพิมพ์เผยแพร่มาผูกไว้กับการขอตำแหน่งทางวิชาการ

เราไม่เข้าใจว่าในกรอบของอุดมศึกษาตะวันตกนั้น การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของอาจารย์มหาวิทยาลัย การเตรียมการสอนที่ดีที่ดียกก็ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัย ดังที่ผู้เขียนได้เคยเล่าประสบการณ์จากวงการเยอรมันเอาไว้ว่าครูของผู้เขียนเปลี่ยนวิชาสอนทุกภาคการศึกษา เพื่อจะทำทนายตนเองให้ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา

การวิจัยจึงมิใช่กิจที่มีผู้บีบบังคับให้ทำ แต่“เพราะรักจึงสมัครเข้ามาวิจัย” เราจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอกย้ำ “สุนทรียภาพแห่งการวิจัย” ดังที่ผู้เขียนได้กระทำแล้ว

.....ความเชื่อในสัญชาติญาณใฝ่ดีในตัวมนุษย์เป็นรากฐานอันสำคัญของปรัชญาการศึกษา ซึ่งในที่นี้ Humboldt น่าจะได้รับแรงกระตุ้นจากแนวคิดของปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของเยอรมัน คือ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant: 1724-1804) ในความเรียงอันเลื่องลือของเขาในหัวข้อ “อะไรคือยุคแสงสว่างแห่งปัญญา” (Was ist Aufklärung ? : 1784) ซึ่งเป็นการประกาศความเชื่อว่า

“มนุษย์จะพาตัวให้พ้นจากความป่าเถื่อนด้วยตนเองทีละเล็กละน้อย ถ้าไม่มีใครจงใจออกแรงไปกักขังพวกเขาไว้”

.....ระบบปัจจุบันดูจะรกรุงรังด้วยกฎระเบียบ และเครื่องมือในการตรวจสอบนานับประการ ซึ่งอาจเป็นการถ่ายแบบมาจากกระบวนการผลิตและการตรวจสอบคุณภาพของอุตสาหกรรม เครื่องมือประเภท “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ” -มคอ (Thailand Qualifications Framework: TQF)

เป็นการเดินสวนทางกับปรัชญาอุดมศึกษาสมัยใหม่อย่างชัดเจน และดูประหนึ่งจะเป็นการตั้งข้อสงสัยที่เป็นระบบซับซ้อนที่สุดต่อความเชื่อมั่นในสัญชาติญาณใฝ่ดีของมนุษย์

ถ้าจะกล่าวตาม Immanuel Kant ก็คงจะต้องพูดว่า ผู้ที่คิดระบบนี้ขึ้นมา คือ เขาผู้นั้นที่จงใจออกแรงกักขังมิให้อุดมศึกษาของเราได้ปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจากความป่าเถื่อน

สังคมนาคต : ชั้นชั้น - เชื่อมโยงต่างประเทศ – เทคโนโลยี (VUCA)

เป้าหมายสำหรับนักศึกษา

1. ความรู้เพียงพอเพื่อทำงาน / เรียนต่อ
2. รอบรู้ - เข้าใจสังคม – มีคุณธรรม
3. ชีวิตมีความสุขกับสิ่งแวดล้อม
4. ทันสมัย - นวัตกรรม – แข่งขันได้

สรุป : ความรู้ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง

Concept : Liberal Arts Education

- รากฐานจาก Middle Ages
- artes liberalis = pertaining to a free man
- สร้างคนให้รอบรู้ คิดเป็น แตกต่างจากเรียนเพื่อเป็นช่าง
- เรียน 7 วิชา : ไวยากรณ์ ตรรกะ เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ ดนตรี และการพูด

Liberal Arts Education

The term *liberal arts* denotes a curriculum that imparts *general* knowledge and *develops* the student's rational thought and intellectual capabilities, unlike the [professional](#), [vocational](#), [technical](#) curricula emphasizing *specialization*.

The contemporary liberal arts comprise studying [art](#), [literature](#), [languages](#), [philosophy](#), [politics](#), [history](#), [mathematics](#), and [science](#).

In [classical antiquity](#), the *liberal arts* denoted the education proper to a free man ([Latin](#): *liber*, “free”), unlike the education proper to a [slave](#). In the 5th Century AD, [Martianus Capella](#) academically defined the seven **Liberal Arts** as: grammar, dialectic, rhetoric, geometry, arithmetic, astronomy, and music.

In the [medieval Western university](#), the seven liberal arts were:

[the Trivium](#) [grammar](#) [rhetoric](#) [logic](#)

[the Quadrivium](#) [geometry](#) [arithmetic](#) [music](#) [astronomy](#)

ในธรรมเนียมนี้ ภาคศิลปวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2537: 318-9)

กล่าวถึง‘ศิลปศาสตร์’ว่ามี 18 ประการ คือ

สุติ (วิชาว่าด้วยความรู้รอบตัว หรือความรู้
ทั่วไป)

สมมติ (วิชาว่าด้วยจารีตประเพณี)

สงขยา (วิชาคำนวณ)

โยค (วิชายันตรกรรม)

নীติ (วิชานิติศาสตร์)

วิเสสิกา (วิชาพยากรณ์)

คณฺพพา (วิชานาฏศิลป์)

คณิกา (วิชาพลศึกษา)

ธนุพฺเพธ (วิชายิงธนู)

ปฺรณา (วิชาโบราณคดี)

ตฺกิจฉา (วิชาแพทยศาสตร์)

อิตฺทหาสา (วิชาพงศาวดารและประวัติศาสตร์)

โชติ (วิชาดาราศาสตร์)

มายา (วิชาพิชัยสงคราม)

ฉนฺท (วิชาการประพันธ์)

เหตุ (วิชาตรรกศาสตร์หรือวาทศาสตร์)

มนฺตา (วิชามนตรศาสตร์ หรือวิชาเกี่ยวกับ

เวทมนตร์)

สทฺททา(วิชาสัตศาสตร์)

ม.ล.คำยวง วราสิทธิชัย

ศิลปศาสตร์ในวัฒนธรรมอินเดียเป็นวิชาของกษัตริย์และชนชั้นปกครอง ไม่ใช่ของเสรีชน

การเรียนรู้แนวศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education)

1. รอบรู้จากทั้ง 3 กลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ / วิทยาศาสตร์

2. วิชาบังคับ

 ปรัชญา หรือ ประวัติศาสตร์ หรือ วรรณคดี

 ภาษาต่างประเทศ

 พลศึกษา

3. โอกาส / อิสระ / ความคล่องตัว

 เลือกวิชาเอก (major) ในปีที่สาม

 การเรียนรู้เชิงบูรณาการ (interdisciplinary)

 การเรียนอย่างอิสระ (independent study)

 การทำงานวิจัย (วิทยานิพนธ์)

 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น / เรียนกลุ่มเล็ก

 การขอเข้าฟัง (audit)

 การเรียนรู้นอกห้องเรียน

4. ผลที่ได้

 การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์

 ความสามารถในการวิเคราะห์และการสื่อสาร

มิตินิยาม

1. คิดอย่างมีเหตุผล (Logical Thinking)
2. คิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
3. คิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking)
4. คิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

มิตินิยาม

อ่าน – คิด – พูด - เขียน

LAE กับ Professional Training

- Medical School
- Law School
- Business School
- Engineering School
- Architecture School

โรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง มหาวิทยาลัย แนวคิดสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ต่ออุดมศึกษา Report ของ Sirs Charles Darwin และวิชาศึกษาทั่วไป

การอุดมศึกษาไทยในระยะแรก เริ่มต้นจากการตั้งโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงขึ้นมา ได้แก่
โรงเรียนนายร้อยทหารบก (2430) โรงเรียนมหาดเล็ก (2442) โรงเรียนข้าราชการพลเรือน
(2453) ก่อนยกฐานะขึ้นเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2459)

โรงเรียนกฎหมายได้ถูกโอนไปขึ้นกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2476) แยกออกมา ก่อตั้ง
เป็น มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (2477)

2486 ยกฐานะโรงเรียนสอนวิชาชีพอีก 3 แห่งขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยคือ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์)

ด้านปรัชญาการศึกษาศิลปศาสตร์นั้น ศาสตราจารย์ ดร. อดุล วิเชียรเจริญ เขียนถึงปรัชญาการศึกษา ‘ศิลปศาสตร์’ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ว่า

ในด้านปรัชญาการศึกษา พระองค์ทรงเห็นว่านักศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะด้าน จำเป็นต้องมีความรู้ในวิชาพื้นฐานอย่างกว้างขวางเสียก่อน นอกจากนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นทั้งผู้มีความรู้ในวิชาการดี และต้องเป็นคนดี และใช้วิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติด้วย โดยเฉพาะสำหรับการศึกษาวิชาแพทย์และพยาบาลนั้น พระองค์ทรงยึดมั่นเป็นหลักการว่า เป็นการสร้างบุคคลให้เป็นคนดีมีศีลสัตย์ และเป็นการเตรียมเขาเหล่านั้นให้เข้าสู่วิถีชีวิตการทำงานเพื่อมนุษยชาติ ปรัชญาการศึกษาซึ่งมีความมุ่งหมายและแนวทางตามที่ สมเด็จพระบรมราชชนกทรงยึดถือนี้ ในปัจจุบันเราเรียกกันว่า ‘ศิลปศาสตร์’ ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยในเมืองไทยยึดถือปฏิบัติโดยกำหนดให้ศึกษาเป็นหลักสูตริวิชาพื้นฐานของนักศึกษาในทุกสาขาของมหาวิทยาลัย

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงพระนิพนธ์ไว้ใน 'รายงานความเห็นในเรื่องการสำรวจการศึกษาเพื่อประกอบพระบรมราโชบาย เรื่อง การตั้งมหาวิทยาลัย' อธิบายถึงการอุดมศึกษาว่าคืออะไร และการที่ประเทศไทยใช้ มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นการอุดมศึกษาของไทยด้วยการส่งนักเรียนไทยไป เรียนต่างประเทศ เพราะการอุดมศึกษาไทยยังไม่มีมหาวิทยาลัยตามทีนานา ประเทศเข้าใจกัน

.....

อุดมศึกษาแบ่งออกได้เป็นสองชนิด

วิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มีความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนให้กุลบุตรสามารถ เห็นเหตุผลต้นปลายของสิ่งต่างๆ เป็นความรู้อบตัว ฝึกฝนให้เป็นผู้รับผิดชอบ และเป็นผู้นำราษฎรทั้งในส่วนตัวความคิดและกิจการ เป็นผู้ที่จะสามารถเสาะหาวิชา มาให้เป็นประโยชน์แก่คณะ ประดิษฐ์สิ่งที่งามและเป็นประโยชน์ขึ้น

อาชีพวิทยา คือการฝึกฝนโดยจะเพาะที่จะทำให้กุลบุตรสามารถ ประกอบการทำมาหากินในกิจการที่จะต้องมีการเตรียมโดยจะเพาะ เช่น แพทย์, ผู้รู้กฎหมาย, พ่อค้า

อุดมศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศสยามเดี๋ยวนี้อมีหลายชนิด...
ด้วยเหตุที่ในประเทศสยามยังไม่มีมหาวิทยาลัย..จึงมีการส่งนักเรียน
ออกไปเรียนต่างประเทศ ซึ่งต้องนับว่าเป็นวิธีสำคัญส่วนหนึ่งของการ
อุดมศึกษาของประเทศสยาม.....

กิจการอุดมศึกษาของต่างประเทศโดยมากมักจะรวมอยู่ใน
สถานที่เรียกว่ามหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอย่างที่ไหนาประเทศเข้าใจกันนั้นยังไม่มีใน
ประเทศสยาม เราใช้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นส่วนนั้นของการ
อุดมศึกษาของเรา

แนวทางการจัดการอุดมศึกษาของประเทศไทยที่มุ่งเน้นการยกระดับโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง
ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยโดยเน้นการผลิตผู้เรียนมาทำงานวิชาชีพเฉพาะทางคือ ทหาร
ข้าราชการพลเรือน นักกฎหมาย เกษตรกร ช่างฝีมือ และแพทย์ ได้เริ่มต้น

ถูกตั้งคำถามจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (UNESCO) ในปี พ.ศ.2496
ส่งผลให้แนวทางการจัดการอุดมศึกษาของประเทศไทยต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะ
เมื่อตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.2502 จนถึงการก่อตั้งทบวงมหาวิทยาลัยในปี
พ.ศ.2515

โดยมุ่งไปตามแนวทางการจัดการศึกษาวิชาพื้นฐาน (General Education) กับการ
การอุดมศึกษาของไทย

ปลายปี พ.ศ.2496 เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ผู้เชี่ยวชาญขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ศึกษาสภาพการศึกษาในประเทศไทย ทำบันทึกเรื่อง “มหาวิทยาลัยในประเทศไทย” (Report of Sir Charles Darwin to UNESCO on Science in Thailand 1954) เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ (I) General Report (II) Universities (III) Libraries กับส่วน Notes on Universities in Thailand

ให้ “คำแนะนำ” แก่รัฐบาลไทยว่า

ไม่มีมหาวิทยาลัยใดในประเทศไทยเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงสักแห่งเดียว ระดับมาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และค่าใช้จ่ายกับจำนวนนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันมาก

ทางออกที่ควรทำคือการรวมมหาวิทยาลัยทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียว ซึ่งจะทำได้มหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบและสามารถจัดการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย แบบ University of London ของอังกฤษ

- “ข้อเสนอแนะของเซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่กล่าวข้างต้นนั้น ก็ให้ความคิดเห็นแก่ข้าพเจ้าว่า ถึงแม้ว่าจะไม่ยุบรวมมหาวิทยาลัยเป็นแห่งเดียวกัน ก็ควรจะให้มหาวิทยาลัยทั้งหลายเข้ามาอยู่ในสังกัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานและความเป็นระเบียบอันดี ข้าพเจ้าจึงเลือกพบเซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ครึ่งทาง คือเอามหาวิทยาลัยที่แยกสังกัดอยู่ตามกระทรวงต่างๆ มาไว้ในสังกัดเดียวกันคือ สำนักนายกรัฐมนตรี ดังปรากฏพระราชบัญญัติที่ออกพร้อมกัน เรื่องโอนมหาวิทยาลัยต่างๆ มาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และนอกจากนั้น ข้าพเจ้าในฐานะนายกรัฐมนตรี ก็จะได้ออกคำสั่งให้คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติโดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้มีระเบียบการปกครองมหาวิทยาลัยเป็นแบบเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้.....” [1]
- [1] สำนักนายกรัฐมนตรี, ประมวลสุนทรพจน์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ.2502-2507 (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507), หน้า 31.

Report เริ่มต้นจากเรื่องการจัดการศึกษาพื้นฐาน (Part at the lower levels) ของไทย แต่ UNESCO สนใจในเรื่องการจัดการศึกษาระดับสูง (Higher education) ของไทย เช่น การศึกษาชั้นอุดมศึกษา (University education) มากกว่า โดยให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาพื้นฐาน (General Education) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพได้พัฒนาตนเองในขั้นสูงจากการเรียนวิชาพื้นฐานและการเลือกเรียนวิชาต่างๆ ตามความสนใจได้ ก่อนหน้าการเลือกเรียนวิชาชีพเฉพาะทางเพื่อนำไปประกอบอาชีพในขั้นต่อไป

จาก Report ของ Sir Charles Darwin สู่หลักสูตรศิลปศาสตร์และหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 1ปี

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นคณะหนึ่งใน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2504 ในเบื้องต้นมีภารกิจจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานให้แก่นักศึกษาทุกคณะ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนจะเลือกเข้าศึกษาวิชาเฉพาะด้านในคณะต่าง ๆ โดยมี ศาสตราจารย์ อดุล วิเชียรเจริญ ดำรงตำแหน่งคณบดีเป็นคนแรก

การก่อตั้งคณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ (2504)

การปิดตลาดวิชาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ม.ธ.) เริ่มต้นจากบันทึกของนาย เสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคลัง ถึง เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2501 ในเรื่องงบประมาณของมหาวิทยาลัย เพราะในปี พ.ศ.2500 มีจำนวน นักศึกษาถึง 25,264 คน เท่ากับมีจำนวนนักศึกษามากกว่าทุกมหาวิทยาลัยในขณะนั้น รวมกันถึง 3 เท่า ในขณะที่สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาของ ม.ธ. คือ 1 ต่อ 89 แต่ จุฬาลงกรณ์ฯ มีสัดส่วนที่ 1 ต่อ 9 กับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์มีสัดส่วนเท่ากันที่ 1 ต่อ 4 และสำหรับมหาวิทยาลัยศิลปากรมีสัดส่วนที่ 1 ต่อ 3

พ.ศ.2503 ม.ธ. ได้เริ่มใช้การสอบคัดเลือกแทนหรือปิดตลาดวิชาลงโดยใช้เกณฑ์
มาตรฐานที่ 50 % และตั้งคณะศิลปศาสตร์ขึ้นเพื่อจัดสอน 'วิชาพื้นฐาน'

มีเป้าหมายที่จะเป็นการสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทั้ง *Habit of Critical Thinking,*
Logical Mind และมีรสนิยม เพราะ

การศึกษาควรมุ่งหมายเป็นรูปผสมระหว่างการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพ
และความสามารถทางปัญญา ควบคู่ไปกับ การศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพและทำงานใน
วิชาชีพได้ด้วย

ในช่วงที่ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นเลขาธิการ
ม.ธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2502-2507) ได้ผลักดันให้จัดตั้ง
คณะศิลปศาสตร์ขึ้นมา (ตั้งแต่ พ.ศ.2502-2504) แต่การ
สอนตามหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 2 ปีของคณะศิลปศาสตร์
ก่อให้เกิดแรงต่อต้านจากคณะอื่น ๆ จนต้องตัดทอน
เหลือเพียง 1 ปี

ใน พ.ศ.2507 ดร.อดุล ได้แจ้งความประสงค์
ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการฯ แล้วดำรงตำแหน่ง
คณบดีคณะศิลปศาสตร์ (พ.ศ.2504-2517) เพียงอย่าง
เดียว เพื่อผลักดันการจัดการศึกษา ‘วิชาเฉพาะ’ ให้กับ
คณะศิลปศาสตร์

พระนิพนธ์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศฯ ถึงการทำหน้าที่สอน แต่ไม่แสวงหาวิชาของ มหาวิทยาลัยไทยนั้น เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความเห็นในรายงานของเซอร์ชาร์ลส์ ดาร์วิน เมื่อ พ.ศ.2497 ว่ามหาวิทยาลัยไทยมีลักษณะเน้นการสอนและเป็นโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง แต่ไม่มี ลักษณะเน้นการแสวงหาความรู้ตามมหาวิทยาลัยแบบนานาชาติ ซึ่งส่งผลต่อการปรับนโยบาย ด้านการศึกษาครั้งสำคัญของรัฐบาลไทยในเวลาต่อมา ที่ยกเลิกการสังกัดกระทรวงของ มหาวิทยาลัย สร้างหน่วยงานกลางขึ้นมาดูแลด้านการอุดมศึกษาที่เป็นอิสระ และสอดคล้องกับ การจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 2 ปีของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.2505 แม้ในทางปฏิบัติต่อมาได้ถูกต่อต้านและลดทอนหลักสูตรวิชาพื้นฐานลงเหลือเพียง 1 ปีเพื่อเข้าสู่การเรียนวิชาเฉพาะด้านให้เร็วขึ้นและเรียนจบให้ได้ภายใน 4 ปี ซึ่งต่อมาได้ กลายเป็นนโยบายหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 1 ปีของทบวงมหาวิทยาลัยใน พ.ศ.2517

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0
- Education 2.0
The Seven Liberal Art การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป
- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
ทบทวนการศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ๗, การศึกษาทั่วไป
- ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย ที่ศึกษาทั่วไป ควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ผนวก

โลกาภิวัตน์เชิงรุก - Active Globalization

- การทำให้บัณฑิตรู้จักคิดวิเคราะห์ (Criticalizing Thai Graduates)
การศึกษาทั่วไป, การศึกษาแนวศิลปะและวิทยาศาสตร์ (Liberal Art Education), การเรียนรู้แบบ Work Based/Work Place Based / Work Integrated Learning)
- การสร้างความเป็นมนุษย์ในระบบอุดมศึกษาไทย (Humanizing)
สถาบันการศึกษาต้องให้โอกาสกับคนวงกว้าง ให้พื้นที่กับคนยากจน ส่งเสริมคุณค่าของความเสียสละ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
- การสร้างระบบวิชาการในระบบอุดมศึกษาไทย (Scholarizing)
การสร้างงานวิชาการ การคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักวิชา และประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก
- การสร้างความเป็นท้องถิ่นในระบบอุดมศึกษาไทย (Localizing)
พัฒนาแนวคิด กิจกรรม วิธีการที่เป็นของไทยมากขึ้นในเรื่องภูมิปัญญา ภูมิธรรม ภูมิพอเพียง มีความสมดุลและเป็นตัวของตัวเองบนพื้นฐานของชาติไทย
สถาบันอุดมศึกษาจึงไม่ควรเหมือนกัน มีมาตรฐาน แต่ต่างกัน

Demography

Technology disruption

Digital society / Digital learning platform

ผลของวิกฤติโควิดต่อเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพคน

การเอาการศึกษาไปหาคน

การกระจายอำนาจ

การศึกษาเปลี่ยนจากวิทยาทานเป็นสินค้า

การเติบโตของหลักสูตรนานาชาติ

อาเซียนและโลกาภิวัตน์

Rise of Gens Z (multi- generation education)

ทศวรรษ 2540 จนถึงปัจจุบัน

การนำแนวคิดการบริหารองค์กรธุรกิจเอกชนมาใช้บริการสถานศึกษา

ทศวรรษ 2510 - 2540 การขยายตัวการศึกษารัฐ-เอกชน

การเปิดโรงเรียนในชนบท การเพิ่มโรงเรียนขยายโอกาส การขยายตัวของ
อุดมศึกษาเอกชน ราชภัฏ ราชมงคล

ทศวรรษ 2490 -2510 ต้นรัชกาลที่ 9

ให้เอกชนจัดการศึกษาได้ การขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 4 เป็น 7 ปี การเกิดอุดมศึกษาภูมิภาค

ทศวรรษ 2430 – 2490

การตั้งโรงเรียนประถมศึกษาแห่งแรกในรัชกาลที่ 5 การศึกษาออกแบบให้ผู้จบประถมศึกษาประกอบอาชีพได้

ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย

ปัจจัยร่วม

1. Climate change
2. Technology Disruptions

ปัจจัยเฉพาะสังคมไทย ที่ศึกษาทั่วไป อาจสร้างการเปลี่ยนแปลง

1. สังคมสูงวัย (Ageing Society) – โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง (Demographic Change)
2. ASEANIZATION, ASIANIZATION, Globalization
3. Polarization ของสังคมไทย
4. ความเหลื่อมล้ำ (Inequity)
5. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง Generation ที่เปลี่ยนแปลง

Constraints ใหม่

1. ผลกระทบจาก COVID-19 Learning Losses, Handicapped Manpower, Competitiveness

แผนที่สุวรรณภูมิ-แผ่นดินไทย เมื่อ 150 – 200 ปีที่แล้ว ตามมุมมองของ
สยามต้นรัตนโกสินทร์ ลาว จักรวรรดิจีนราชวงศ์ชิง จักรวรรดินิยมอังกฤษ

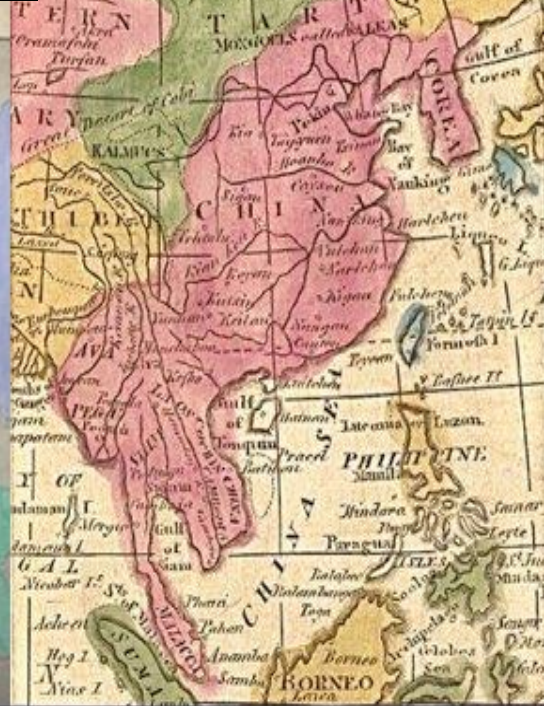
Map as
the Thais perceived

Map as
the Laotians perceived

Map as
the Chinese perceived

Map as
the English perceived

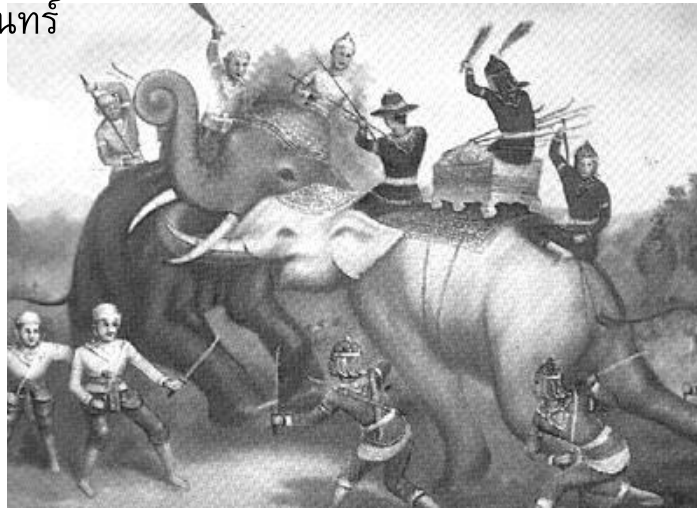

การเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันในโลกพหุวัฒนธรรม

ไม่ปฏิเสธประวัติศาสตร์ แต่ต้องไม่เป็นทาสความเชื่อและอคติทางประวัติศาสตร์

คนไทยเข้าใจเพื่อนบ้านน้อยมาก ไม่สนใจที่จะรู้ เรียนประวัติศาสตร์ที่สร้างชาติให้ไทยเป็นใหญ่ มีคำถามเขลา

เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นกบฏต่อสยามรัตนโกสินทร์ ในสายตาคณลาว เป็นผู้รักชาติเป็นวีระบุรุษ
กอบกู้เอกราชจากผู้รุกรานคือสยามรัตนโกสินทร์

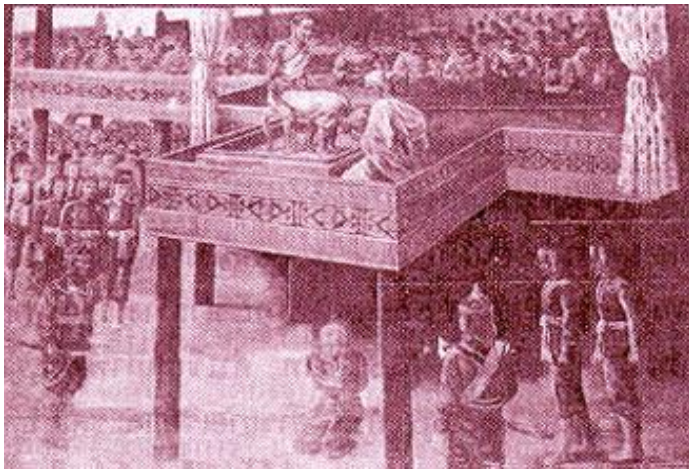

กองทัพไทยทำลายเวียงจันทน์
เหมือนกองทัพพม่าทำลายอยุธยา

ประเทศไทยไม่เคยทำสงครามกับประเทศพม่า

อาณาจักรพม่า หงสาวดี-ตองอู-อังวะ ทำสงครามกับอาณาจักรสยามอยุธยา สยามรัตนโกสินทร์

พิธีปฐมนิคมกษัตริย์เขมร ไม่มีในประวัติศาสตร์เขมร
และไม่มีบันทึกร่วมสมัยของพ่อค้า บาทหลวง ยุโรป

บูรพาวิถี-การเปลี่ยนกระบวนทัศน์มโนทัศน์คนไทย

เด็กเวียดนามหนีตายจากระเบิดนาปาล์ม
ทิ้งจากเครื่องบินบี 52 ที่มีฐานทัพในไทย

พระเจ้าสุริยวรมัน 2

กษัตริย์นโรดมสีหนุ

พระเจ้าฟ้างุ้ม

พระเจ้าบุเรงนอง

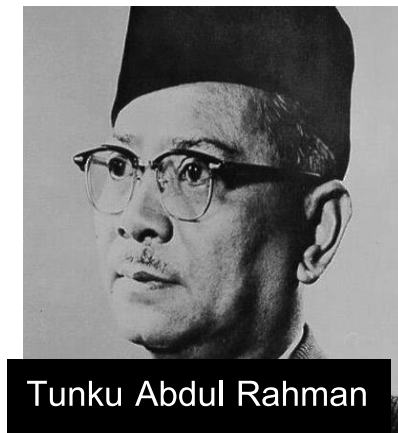
พระนเรศวรมหาราช

การเปลี่ยนกระบวนทัศน์มโนทัศน์คนไทย

อุดมศึกษาจะสร้างมโนทัศน์ใหม่ เชิดชูคนสำคัญร่วมในสุวรรณภูมิ/อาเซียน เช่น สุริยวรมันที่ 2 นโรดมสีหนุ บุเรงนอง พระเจ้าฟ้างุ้ม พระนเรศวร Jose Rizal ชูฮาร์โต โฮจิมินห์ ตนกูอับดุลราห์มาน ลีกวนยู แทนการตอกย้ำเรื่องราวรบบราฆ่าฟัน ซึ่งไม่ใช่สงครามระหว่างประเทศ ดูถูกและเกลียดเพื่อนบ้าน ได้หรือไม่

Jose Rizal

Tunku Abdul Rahman

Sukarno

Ho Chi Minh

Lee Kuan Yew

This should wean from history filled with prejudice, distortions, and start learning about national heroes of ASEAN countries.

ในทศวรรษที่ผ่านมา
ประเทศไทยเป็นเป้าหมายของแรงงานอพยพจากประเทศเพื่อนบ้าน

เราจะดูแลแรงงานต่างด้าว(2-3 ล้านคน)ในฐานะเพื่อนมนุษย์
จะใช้ประโยชน์แรงงาน
จะพัฒนา ฝึกอบรม ให้การศึกษาแรงงานต่างด้าว และลูกหลาน
ให้รักคนไทย ได้อย่างใด

อาเซียนอยู่กับเราแล้ว – ASEAN is here already.

เตรียมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการผลิต
และความพร้อมของสังคม
เมื่อแรงงานอพยพย้ายกลับบ้าน หรือเข้ามาเพิ่ม

Thais should appreciate contributions of Burmese migrants to our economy, doing difficult, dirty and dangerous (3D) work. Thais should treat migrants as fellow human-beings. Train them. Educate their children. Make them love Thailand

ประเทศไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ศตวรรษที่ 21 ? Thailand 21st Century ASEAN ?

แข็งแรงแข็งแกร่ง น่าเกรงขาม
Full of Strength, Worthy of Respect

ผู้นำวิชาการวิชาชีพ นายก่อง
Professional Leader, Admirable

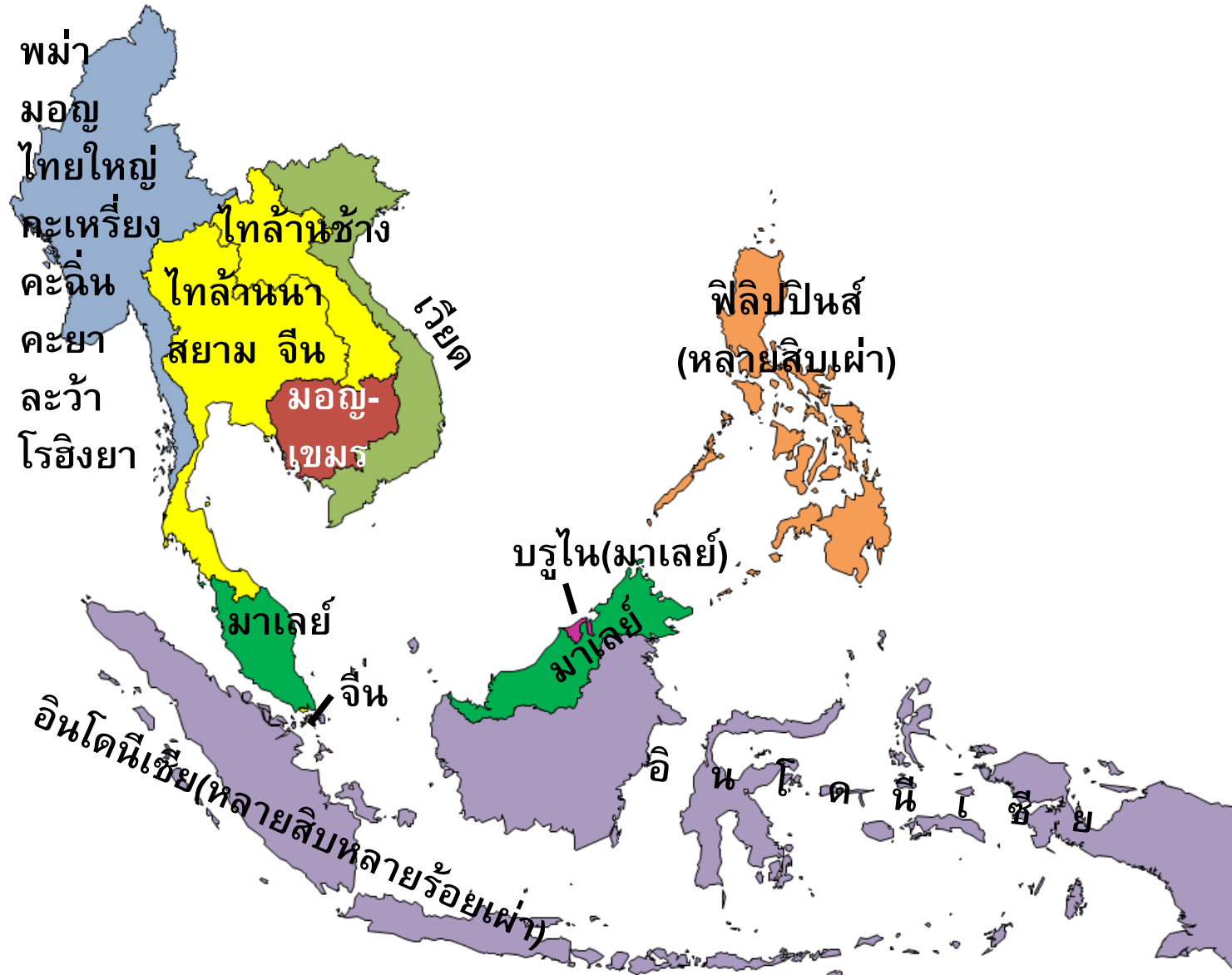
มูมมาม น่ารังเกียจ
Greedy, Spiteful

ไร้สติ น่าสมเพช
Inebriated / Senseless, Pitiful

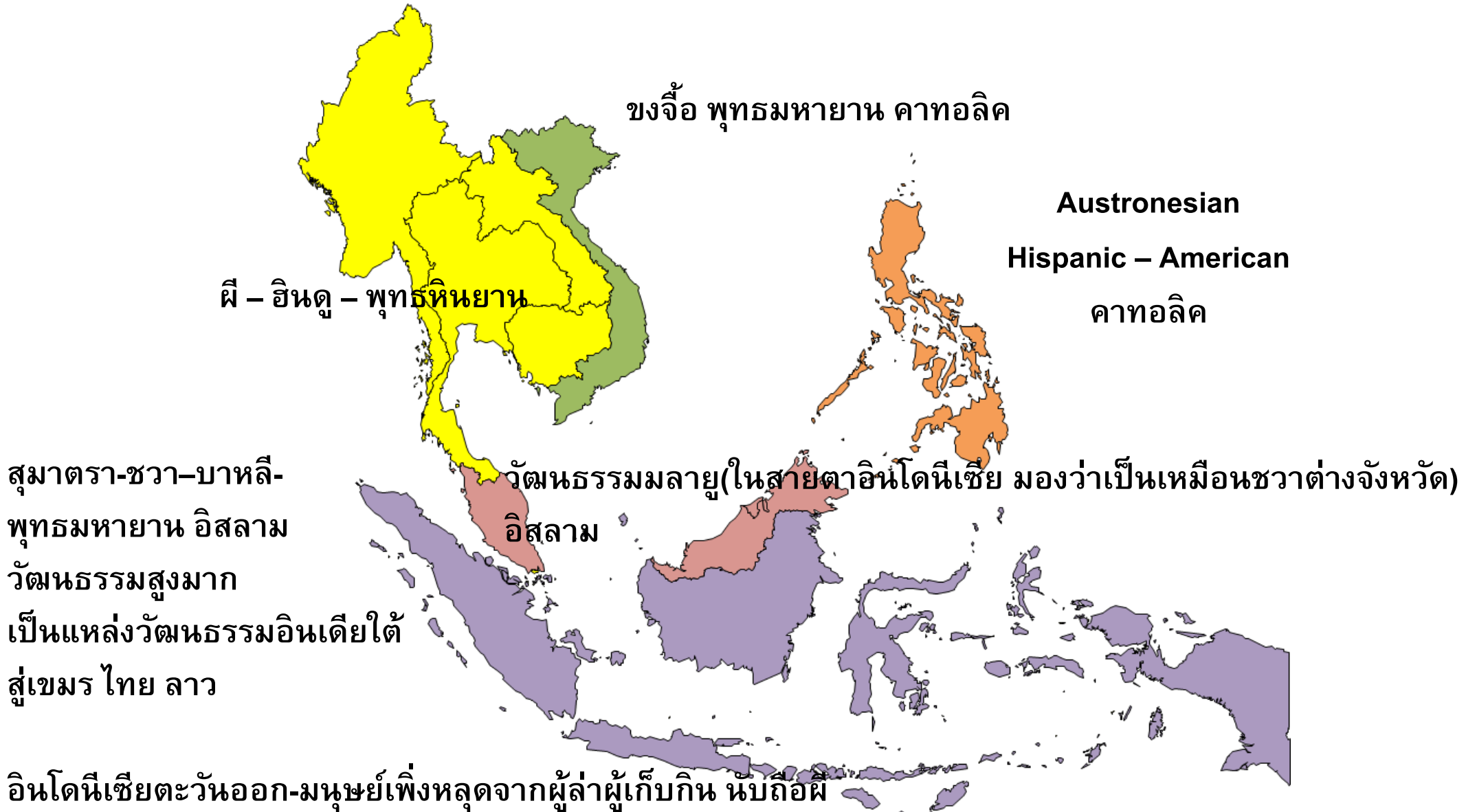

ประเทศอาเซียนมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์

ประเทศอาเซียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ประเทศอาเซียนมีความแตกต่างทางศาสนา

ในอาเซียน มุสลิมเป็นกลุ่มชนที่ใหญ่ที่สุด (majority)

มีนัยยะสูงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ (เช่น

Halal – Haram foods/livelihood, Islamic Banking, Sharia Law)

ประเทศอาเซียนมีความแตกต่างทางภาษา

ภาษาธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ

คนลาว เขมร เวียดนาม ตื่นตัวที่จะรู้ภาษาอังกฤษ

นักเรียนทุกชาติมีความตื่นตัว

ที่จะเรียนและรู้ภาษาอังกฤษดีกว่าไทย

ภาษาบาฮาซาและมาเลย์

เป็นภาษาที่คนพูดมากที่สุด

Malay, Chinese
(Mandarin-กวางตุ้ง-
ฮากกา- ฮกเกี้ยน),
English, Tamil

Tagalog,
English

Bahasa- Malayu /Indonesia

ประเทศอาเซียนมีความแตกต่างทางการเมืองการปกครอง

พม่า-ปกครองด้วยทหาร (elite group) มาห้าสิบกว่าปี

เวียดนาม-ลาว-เขมร ปกครองชั้นชนชั้นหน้าและพรรคคอมมิวนิสต์ (elite group)

เขมร- ปกครองด้วยคนคนเดียวมานานกว่าสามสิบปี

บรูไน-ปกครองด้วยคนคนเดียว

สิงคโปร์

ปกครองด้วย elite (เทคโนโลยี) และอำมาตย์ มีระบบประชาธิปไตยที่ไม่มีพรรคฝ่ายค้าน พรรคการเมืองเดียวปกครองมาห้าสิบปี

เปิดประเทศปี 2554/2555

มาเลเซีย

ประชาธิปไตยพัฒนา

นักการเมืองและนักธุรกิจใกล้ชิดกัน

มีระบบประชาธิปไตยหลายพรรคการเมือง

แต่พรรคการเมืองเดียวมีอำนาจมาห้าสิบปี

autocratic

สมบูรณาญา

สิทธิราช

ไทย-อินโดนีเซีย-ฟิลิปปินส์ ประชาธิปไตยที่พยายามพ้นจากอำนาจทหาร อำมาตย์ไทย/เทคโนโลยี

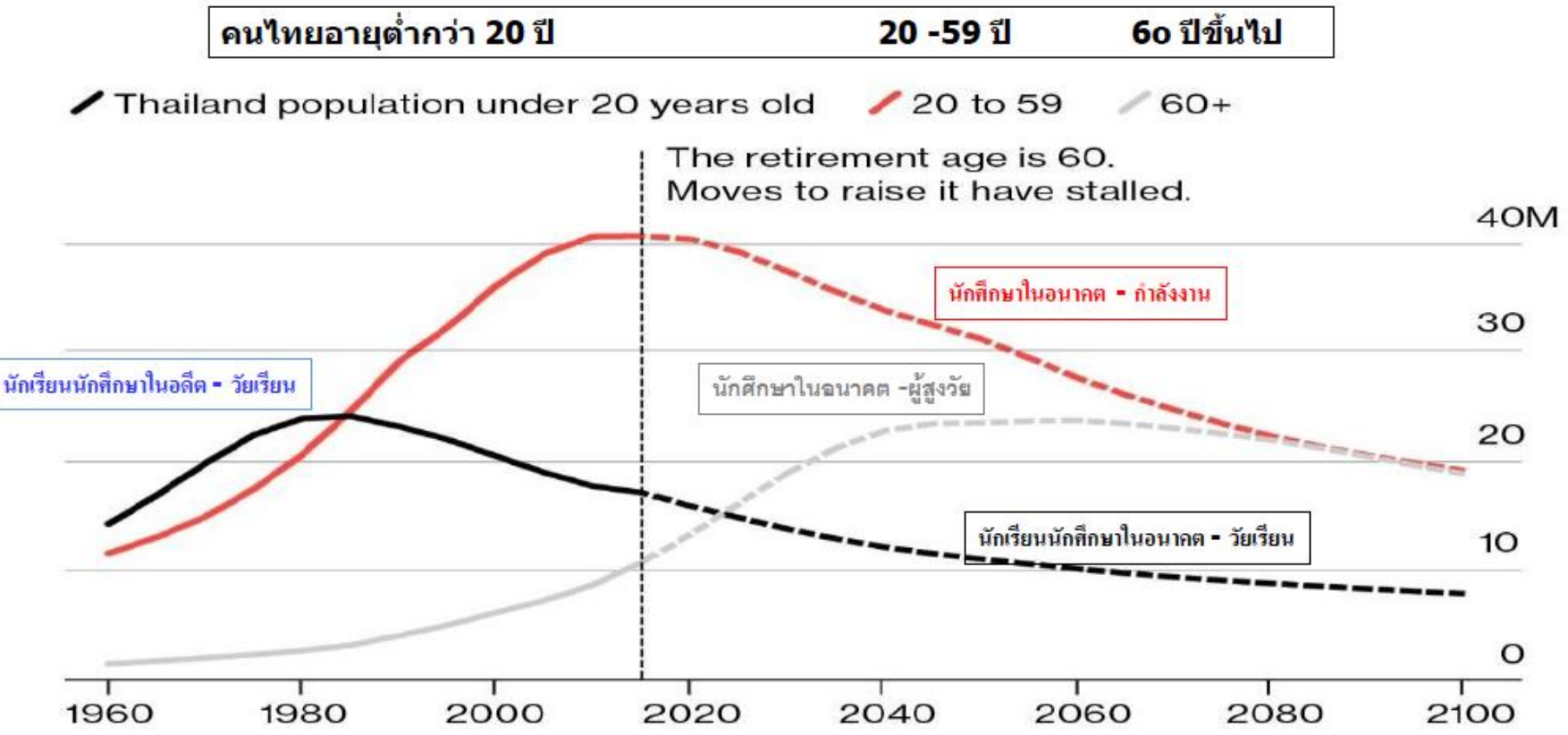
นักการเมืองและนักธุรกิจใกล้ชิดกัน นักการเมืองเป็น proxy/nominee นักธุรกิจ นักการเมืองซื้อนักการเมือง

การเมืองภาคประชาชนกำลังพัฒนา

นโยบายและแผนทางการศึกษายุควิถีใหม่ (New normal)

สองปัจจัยที่เปลี่ยน โครงสร้างประชากรเปลี่ยน คนเปลี่ยนรุ่น(generation) นัยต่อระบบการศึกษา

Too Few Babies, Too Few Workers, Too Many Old People.

ภาพถ่าย 80 ปีถึง 2100 โจทย์ยังเป็น Reskilling, Upskilling, New Skilling กำลังงาน

โจทย์การศึกษา

- นักเรียนวัยเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง(6-15 /18,18-22)
- นักเรียนเปลี่ยน Generation เป็น Gen Alpha, Gen Z เปลี่ยน ค่านิยม พฤติกรรม จิตวิทยา ต้องเข้าใจ เพื่อการสอน การอยู่ร่วมกัน
- เพิ่มเป้านักเรียนจบการศึกษขั้นพื้นฐาน **สู่สายอาชีพศึกษามากขึ้น**
- ปรับการเรียนเป็นแบบผสม (ครู, อาสาสมัคร, สื่อ, เทคโนโลยี) ลงทุน digital technology, learning platform
- Reskill, Upskill, New-skill (RUN) กำลังงาน คนสูงวัย (40 +/- ล้าน) คนเหล่านี้อยู่ที่ไหน RUN เรื่องอะไร ใครเป็นเจ้าของภาพ
- Multi-work life
- Multi-generational education

ประชากรไทย อยู่ใน Gen ไหนมากที่สุด

(ข้อมูลประชากร ปี 2563)

Alpha
ช่วงอายุ **1-11 ปี**
จำนวนประชากร **7.6 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **11.6%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: B blockdit (อายุ 3 ปี), bitkub (อายุ 3 ปี), Pomelo. (อายุ 8 ปี), (อายุ 8 ปี), (อายุ 10 ปี)

Gen Z
ช่วงอายุ **12-26 ปี**
จำนวนประชากร **12.6 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **19.4%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: (อายุ 14 ปี), (อายุ 17 ปี), Amazon (อายุ 19 ปี), SF (อายุ 22 ปี), MAJOR CINEMA (อายุ 26 ปี)

Gen Y
ช่วงอายุ **27-41 ปี**
จำนวนประชากร **14.2 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **21.9%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: AP (อายุ 30 ปี), (อายุ 34 ปี), MK (อายุ 35 ปี), THE MALL (อายุ 40 ปี), Bumrungrad International Hospital (อายุ 41 ปี)

Gen X
ช่วงอายุ **42-56 ปี**
จำนวนประชากร **15.3 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **23.6%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: MINOR INTERNATIONAL (อายุ 43 ปี), dcm. (อายุ 43 ปี), Ssp (อายุ 48 ปี), (อายุ 49 ปี), Krungthai (อายุ 55 ปี)

Baby Boomer
ช่วงอายุ **57-75 ปี**
จำนวนประชากร **12.3 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **18.9%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: (อายุ 59 ปี), (อายุ 62 ปี), (อายุ 67 ปี), (อายุ 68 ปี), CENTRAL GROUP (อายุ 74 ปี)

Builder
ช่วงอายุ **76 ปีขึ้นไป**
จำนวนประชากร **3.0 ล้านคน**
สัดส่วนประชากร **4.6%**
ตัวอย่างแบรนด์ ที่เกิดใน Gen นี้: (อายุ 76 ปี), CHARCEN POKPHAND GROUP (อายุ 100 ปี), SCG (อายุ 108 ปี), ไทยพาณิชย์ (อายุ 115 ปี), (อายุ 138 ปี)

รู้หรือไม่ ? ประชากรทั่วโลกกว่า 4,900 ล้านคน หรือ 63.1% ของประชากรทั้งหมด มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ซึ่งเป็นคนที่เกิดในช่วง Gen Alpha ถึง Gen Y

มาดูกัน... คน 8 เจเนอเรชัน คุณอยู่ในกลุ่มไหนนะ?

เกิด

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2426-2443
1. Lost Generation
เป็นยุคสงครามโลกครั้งที่ 1 ปัจจุบันคนกลุ่มนี้เสียชีวิตไปหมดแล้ว

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2444-2467
2. Greatest Generation
คือยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นยุคในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจ ผู้คนในยุคนี้ จะมีความเป็นทางการสูง

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2468-2488
3. Silent Generation
เป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พ่อติ คนรุ่นนี้มีความจงรักภักดีต่อนายจ้าง และประเทศชาติสูง ผู้หญิงเริ่มออกมาทำงาน นอกบ้านกันมากขึ้น

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2489 - 2507
4. Baby Boomer
ยุคสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 คนยุคนี้คือคนที่มีอายุตั้งแต่ 49 ปีขึ้นไป เป็นคนที่มีชีวิตเพื่อการทำงาน ประหยัด อดออม รอนคอบ

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2508-2522
5. Generation X
เป็นยุคที่โลกมันคั่งแล้ว เป็นคนวัยทำงาน โทมากับการพัฒนาของวิดีโอเกม, คอมพิวเตอร์, เพลงฮิปฮอป และอาจกันดูทีวีจอขาวดำด้วย ชอบอะไรๆ ไม่ต้องเป็นทางการ เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดสร้างสรรค์

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2523-2540
6. Generation Y
เป็นยุคที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเจริญรุดหน้า คนกลุ่มนี้ชอบงานด้านไอที มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำอะไรหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน เป็นคนมองโลกในแง่ดี ไม่ค่อยมีความอดทน

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2540 ขึ้นไป
7. Generation Z
คือวัยของเด็กๆ นั่นเอง จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ และเรียนรู้ได้เร็ว

คนที่เกิดปี พ.ศ. 2541 ขึ้นไป
8. Generation C
คือกลุ่มคนยุคใหม่ที่ไม่ได้แบ่งตามอายุ เหมือน 7 เจเนอเรชันข้างบน แต่จัดกลุ่มตามพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตและโซเชียลเน็ตเวิร์ก มีพฤติกรรมเสพติดการเชื่อมต่อ/แชร์ได้ทุกเมื่อ

SPRING

สถิติเฟกนิวส์ 9 เดือนย้อนหลัง

ตั้งแต่ 1 ต.ค. 63 - 30 มิ.ย. 64

โพสต์ข่าวปลอม

587,039 คน

แชร์ข่าวปลอม

20,294,635 คน

** 90% เป็นกลุ่มอายุ 18-34 ปี

ข้อความต้องคัดกรอง

145,515,605

ข้อความ

เข้าเกณฑ์ตรวจสอบ

13,165

ข้อความ

ที่ต้องตรวจสอบ

5,010

ข้อความ

โทษการระงับข้อมูล ไม่เหมาะสม

หมิ่นสถาบันฯ

2,032 รายการ

*แจ้งความ ปก. แล้ว 581 รายการ

เว็บพันออนไลน์

409 รายการ

ลามกอนาจาร

179 รายการ

ละเมิดลิขสิทธิ์

47 รายการ

แพลตฟอร์มที่โดนฟ้อง

Facebook **317** URLs

Twitter **158** URLs

Youtube **79** URLs

อื่นๆ **33** URLs

ที่มา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES)

17 ก.ค. 64

19:30

INTERNET CONNECTIVITY IN THAILAND

Total population

69.24 Million

Urbanisation **50%**

Mobile subscription

92.33 Million

vs Population **133%**

Internet users

57.00 Million

Penetration **82%**

Active social media users

51.00 Million

Penetration **74%**

Mobile social media users

49.00 Million

Penetration **71%**

*Data as of January 2019

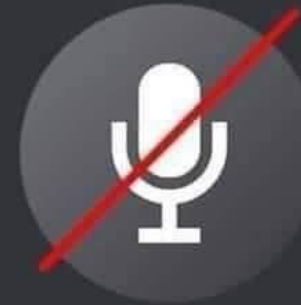
Primary school children coming back to School after Corona ends in 2040

โตดเรียน
สมัยก่อน

โตดเรียน
สมัยนี้

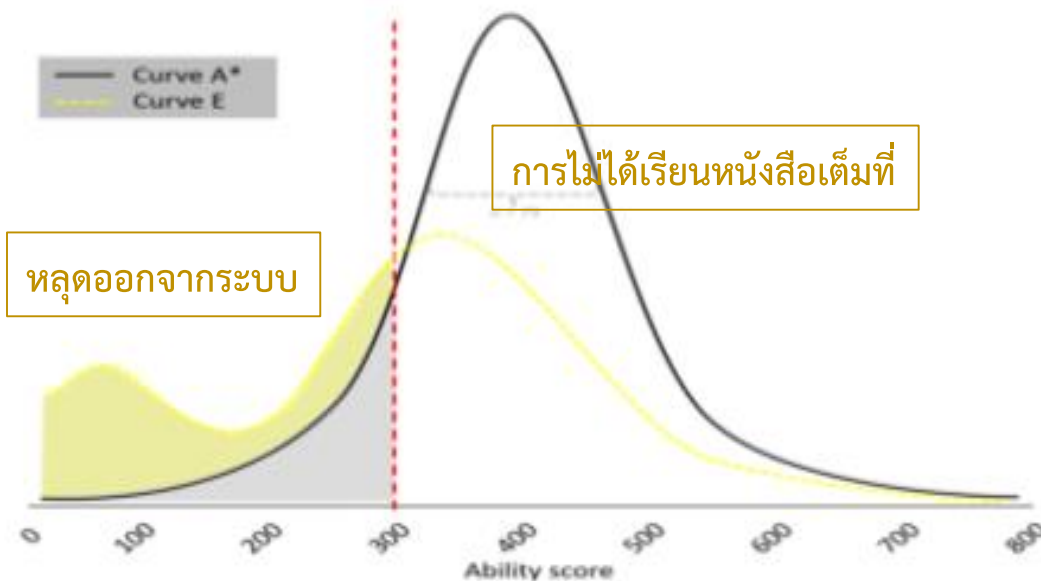

นโยบายและแผนทางการศึกษายุควิถีใหม่ (New normal)

- การเรียนรู้ที่หายไป (Learning Losses) ผลกระทบระยะยาวของโควิด 19 ต่อกำลังคนและความมั่งคั่งของประเทศ

ความสูญเสียในด้านเศรษฐกิจจากความรู้ที่สูญหายไป (จากการที่นักเรียนไม่ได้เรียนหนังสือ)

การคาดการณ์ในเรื่องของความรู้ที่หายไปของนักเรียนไทย

Learning Loss (ความรู้ที่หายไป คิดเป็นปีการศึกษา)	In % of discounted future GDP	In % of current GDP	GDP ที่ลดลงในปี 2100
0.25	1.1%	52%	1.9%
0.33	1.5%	69%	2.6%
0.5	2.2%	103%	3.8%
0.67	2.9%	136%	5.1%
1.00	4.3%	202%	7.5%

สิ่งที่มหาวิทยาลัยทำได้ เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน ยากจนพิเศษ

1. หาเด็กยากจน ยากจนพิเศษ ที่เข้ามหาวิทยาลัยในปี 2564 โดยแมทซ์เลข 13 หลักของเด็กกลุ่มนี้จาก กสศ., TCAS, นิสิตนักศึกษาปี 1
2. ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รับทุนการศึกษา ค่าครองชีพ ลดโอกาสตกออก เพราะความยากจน อาทิ จัดให้ได้ทุนจ้างงาน ทุนกยศ. ทุนมหาวิทยาลัย/มูลนิธิ/คณะ ทุนอื่นๆ
3. ช่วยให้นิสิตนักศึกษามีอุปกรณ์การเรียน ค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ต ฯ

ที่มา: รายงาน Social Impact Assessment of COVID-19 in Thailand Oxford Policy Management & United Nations Thailand (มิถุนายน 2020)

การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษาทั่วไป

ท่ามกลางความพลิกผันของสถานการณ์โลก

- Education 0.0 สู่ Education 1.0, 2.0, 3.0, 4.0
- Education 2.0
The Seven Liberal Art การศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน สู่การศึกษาทั่วไป
- Education 3.0 การศึกษาเพื่อสร้างกรรมมาชีพ (Proletariat-worker) สำหรับอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์
- มหาวิทยาลัยยุควิทยาศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยไทย
ทบทวนการศึกษาเพื่อสร้างเสรีชน, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ๗, การศึกษาทั่วไป
- ปัจจัยรุมเร้าสังคมไทย ที่ศึกษาทั่วไป ควรมีบทบาท
- ถึงเวลาปรับปรุง / ทบทวน / reform ศึกษาทั่วไปหรือไม่

ทิศทางใหม่ของการศึกษา

การศึกษาในระดับโรงเรียนทั่วโลก พัฒนาไปเป็นการศึกษาทั่วไปมากขึ้น

“การศึกษาแบบบูรพาวิถี”

- ทางเลือกเพื่อการเรียนรู้
 - สอดคล้องกับชีวิต
- การศึกษาเพื่อรับใช้สังคม

(เช่น มุลินิธิ “ฉือจี้” โรงเรียน Soto Rinzai และ Obaku)

เก่งแต่ทุกข์

อัตราการฆ่าตัวตายเทียบกับประเทศทั่วโลก 192 ประเทศ อาทิ

- เกาหลีอันดับ 3 (อันดับ 1 ในกลุ่มประเทศ OECD)
- ญี่ปุ่นอันดับ 4 (อันดับ 3 ในกลุ่มประเทศ OECD)
- จีนอันดับ 19
- ไต้หวันอันดับ 24
- (ฟินแลนด์ ฆ่าตัวตายอันดับ 7 (4 ใน OECD))

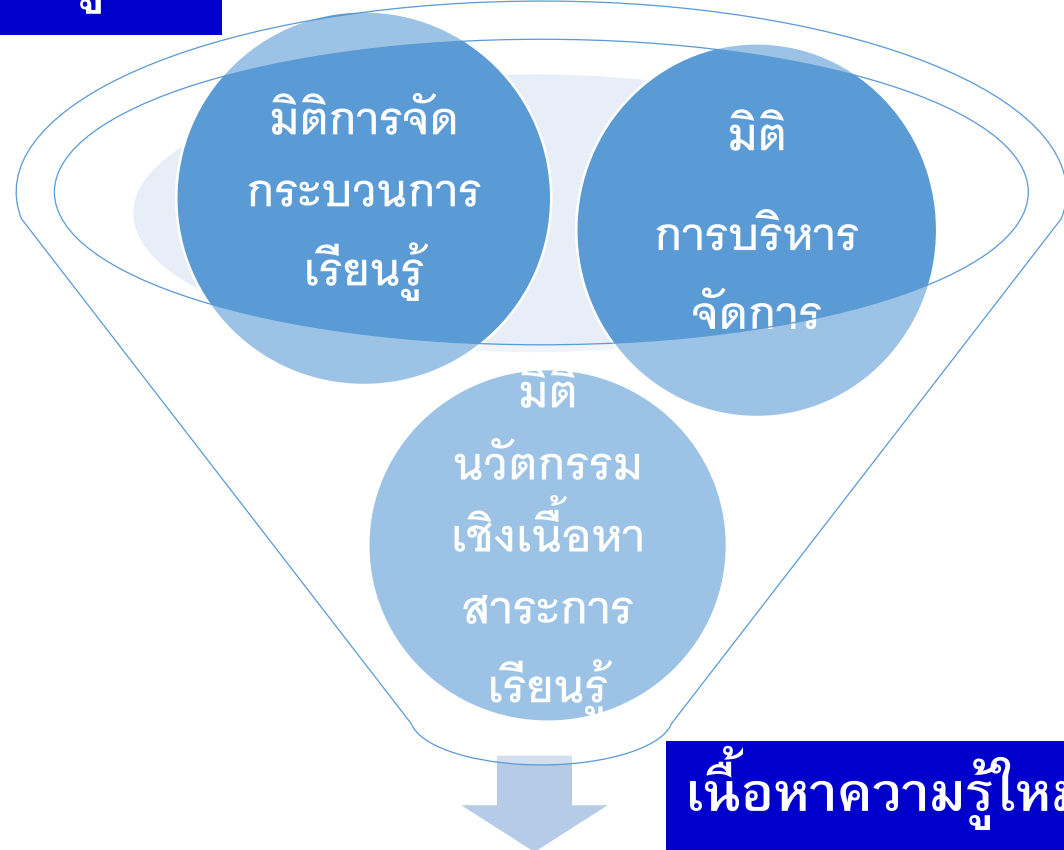
*เมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วด้วยกัน

ข้อความรู้เชิงระบบ 3 มิติ “ทิศ ที่ ทาง” จากกระแสโลก

แนวคิดศึกษาทั่วไปในยุค VUCA

กระบวนการเรียนรู้ใหม่

การจัดการใหม่

เนื้อหาความรู้ใหม่

ข้อความรู้และบทเรียนเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์

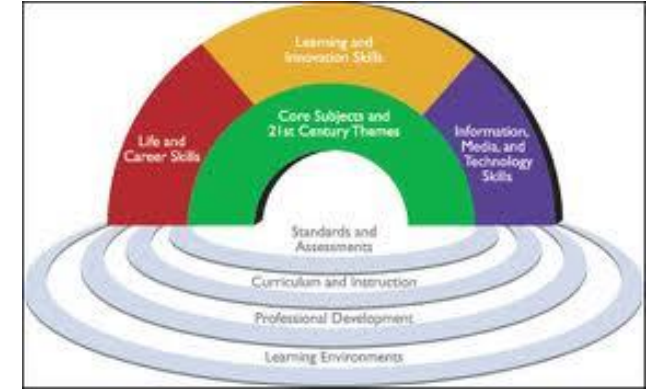
1. กระบวนการเรียนรู้ใหม่

- กระบวนการเรียนรู้ใหม่เพื่อสร้างทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกอนาคต **21st Century Skills**
- การเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทั้งปวงในบริบทของผู้เรียนเป็น **“ห้องเรียน”** หรือ **“แหล่งเรียนรู้”**
- กระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงตอบโจทย์ชีวิตจริง
- หลายประเทศได้ก้าวไปสู่คำว่า **“การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่”** เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ โดยเฉพาะอังกฤษที่มีการณรงค์ Campaign for learning ที่พุ่งเป้าไปสู่คนทั้งสังคมทุกช่วงวัย

3R -Reading, Writing, Arithmetic

7C “ทักษะเท่าทัน”

“มีวิจรณ์ญาณ สร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม เข้าใจพหุวัฒนธรรม สื่อสารเป็นรู้ทันเทคโนโลยี มีความเชื่อมั่น ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง”

2 L- Learning, Leadership

“ทักษะก้าวหน้า”

“การเรียนรู้และความเป็นผู้นำ”

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

บทเรียนเชิงนวัตกรรมและยุทธศาสตร์ทางการศึกษา

21st Century Liberal Art Education

21ST Century skills

NYSE ต่อครอบครัว

และสถานศึกษา

เด็กเยาวชนยุคศตวรรษ 21 ก้าวมันทันโลก

“อ่าน เขียน คิดคำนวณ”

(3R -Reading, Writing, Arithmetic)

“ทักษะเท่าทัน” “มีวิจารณญาณ สร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม เข้าใจ พหุวัฒนธรรม
สื่อสารเป็น รู้ทันเทคโนโลยี มีความเชื่อมั่น ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง”

(7C - **Critical thinking & problem solving Creativity & innovation,**

Collaboration, teamwork & leadership, Cross-cultural understanding

Communication, information & media literacy (2 – 3 ภาษา), Computing &

media literacy, Career & learning self-reliance change)

“ทักษะก้าวหน้า” “การเรียนรู้และเป็นความผู้นำ” (2 L- **Learning, Leadership)**

2. เนื้อหาความรู้ใหม่ : เตรียมชีวิตและตั้งหลักอนาคตในโลกไม่แน่นอน

- เนื้อหาความรู้ใหม่ ที่ผู้เรียนควรได้มีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น

เพื่อการเตรียมความพร้อมในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่จะมีการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนมากยิ่งขึ้นในอนาคต เป็นสาระเนื้อหาวิชาที่ “มีความหมายและคุณค่าต่อชีวิต” ผู้เรียนในอนาคตอย่างแท้จริง เช่น

"Clark Aldrich takes us to learning in the 21st century." —Gery Lang, Microsoft

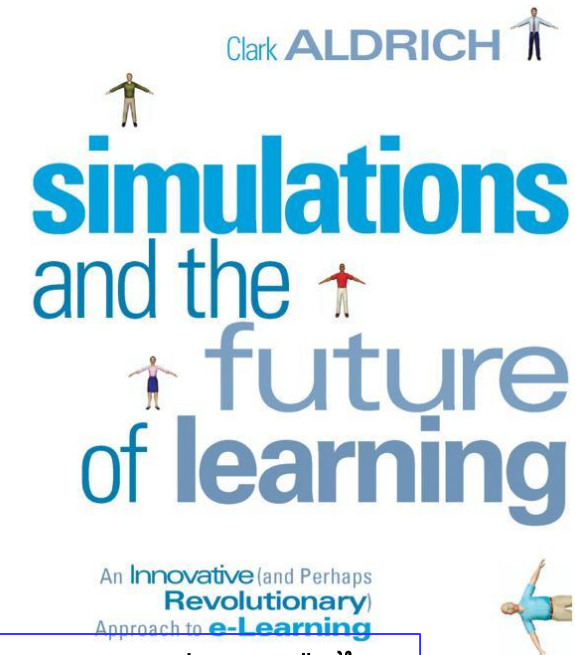
วิชาอนาคตศึกษา (Future Study) วิชาการวางแผนอนาคต (Scenario Planning) ในหลายโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา

วิชาพลังงานทางเลือก (Alternative Energy)

ที่แบ่งบานในหลากหลายประเทศใน ยุโรป

วิชาภัยพิบัติศึกษา (Disaster Education)

ในประเทศที่เป็นพื้นที่เสี่ยง เช่น ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

2. เนื้อหาความรู้ใหม่ : เตรียมทักษะชีวิตและการเป็นพลเมือง

- เน้นหนักการเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skills) ให้ผู้เรียน เช่น วิชาเพศศึกษา (Sex Education) วิชาสื่อศึกษา (Media Education) วิชาการแก้ข้อขัดแย้ง (Conflict Resolution)
- นอกจากนี้วิชาอย่างหน้าที่พลเมือง (Citizenship Education) ประชาสังคมศึกษา (Civic Education) และประวัติศาสตร์ (History)

กลับมามีความสำคัญเพื่อสร้างการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งทั้งของชาติ และของโลก

ตัวอย่างมี เช่น สหรัฐฯ ฮังการี ญี่ปุ่น และหลายประเทศในยุโรป

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

3. การจัดการใหม่ : Government Rightsizing, Area-Based, Multi-stakeholder

- การปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษาอย่างจริงจังโดยเน้นหนักการกระจายอำนาจการศึกษา (Education Decentralization) การปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐรวมถึงการลดขนาดการจัดการภาครัฐ (Government Reform and Downsizing)

วิกฤติ COVID 19 และเศรษฐกิจ รายได้ที่ลดจากนักศึกษา ควรเป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยทำ downsizing, rightsizing

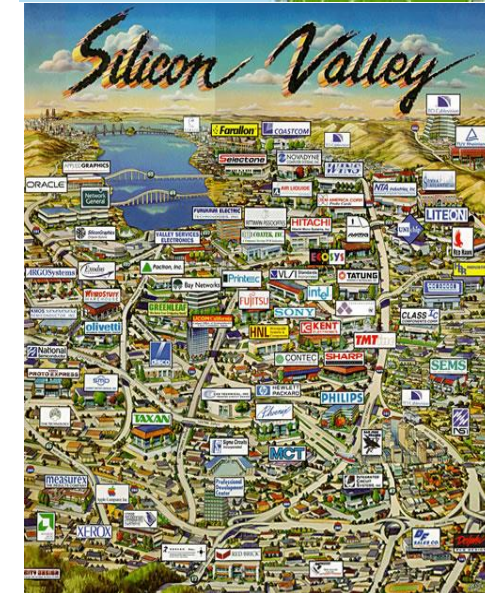
อย่าเลือกทำเฉพาะหลักสูตรและกิจกรรมที่ได้เงิน ทั้งหลักสูตรพื้นฐานและรากเหง้าประเทศไทย

- เน้นระบบและกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-Based Education) แทนระบบและกลไกเดิม ที่เชื่อว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในมิติของโอกาสและความเท่าเทียม ควบคุมมิติของคุณภาพและการใช้ประโยชน์ได้ของการศึกษา โดยมีตัวอย่างขับเคลื่อนของหลายประเทศตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรเชิงพื้นที่ (Area-Based Curriculum) ในหลายเมืองของอังกฤษไปจนถึงการสร้างกลไกเพื่อการวางแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาเป็นภาพรวมพื้นที่ (Area-Based Education Strategy)
- การวางกลไกการจัดการที่เข้มแข็งระดับพื้นที่ บนฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการมีระบบข้อมูลพื้นที่ (Area-Based Information System)

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

3. การจัดการใหม่ : ระบบงบประมาณใหม่

- การพัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณทางการศึกษาใหม่เพื่อเป็นทั้งเงื่อนไขและแรงจูงใจให้แก่การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมทั้งยังเป็นกลไกสร้างความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสการศึกษา การมีกลไกการ**วิพากษ์การจัดสรรงบประมาณการศึกษา (Public Budget Scrutiny)** ที่ดีเพื่อถ่วงดุลวิธีจัดสรรงบประมาณภาครัฐ
- หลายประเทศมีการลงทุนศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ**คุณค่าใช้จ่ายต่อหัวทางการศึกษา (Education Unit Cost)** เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเท่าเทียมเป็นธรรมโดยเฉพาะกับกลุ่มเป้าหมายพื้นที่ยากจนและกลุ่มเด็กด้อยโอกาสรวมไปถึงการใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นฐานในการวางแผนจัดระบบการให้กู้ยืมทางการศึกษา (Education Loan) แก่พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้เรียนอย่างเหมาะสมด้วย

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

3) การจัดการใหม่ : เพิ่มพื้นที่ความร่วมมือ

- การสร้างกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการศึกษาของลูกหลานของตน ผ่าน การมี **เวทีวิพากษ์นโยบายการศึกษารูปแบบต่าง ๆ (Creative Policy Platform)** เพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมวิพากษ์นโยบายการศึกษาในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เช่น

Policy Platform on Flexible Work Arrangement เพื่อส่งเสริมการให้เวลาแก่การเรียนรู้และพัฒนาตนเองของกลุ่มเป้าหมายแรงงาน

Disability Policy Platform เพื่อปกป้องสิทธิและโอกาสการศึกษาของผู้พิการ

Gay-Lesbian Policy Platform เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษาและลดปัญหาการปรับตัวของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มรักเพศเดียวกัน

เป็นต้น

เวลานี้ เป็นโอกาสของการ reform ศึกษาทั่วไป ทั้ง Outcome, สารัตถะ และวิธีการหรือไม่

Education 3.0 Partitioning within Partitions

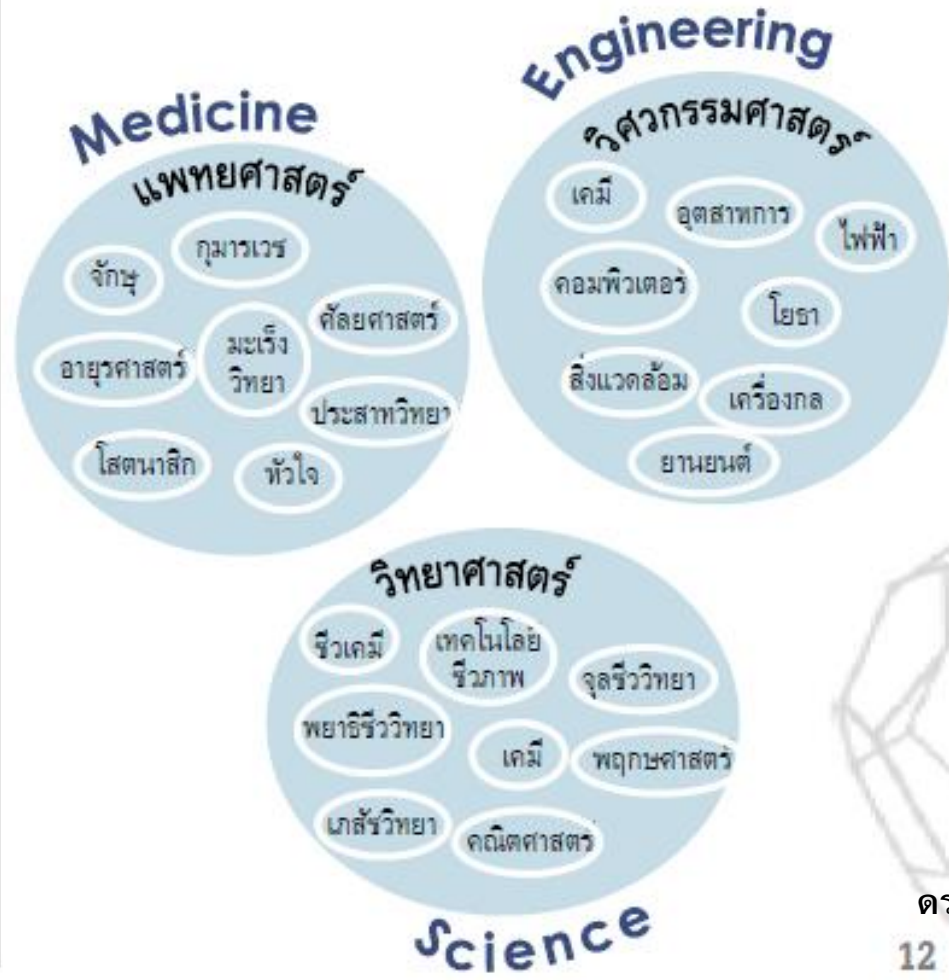
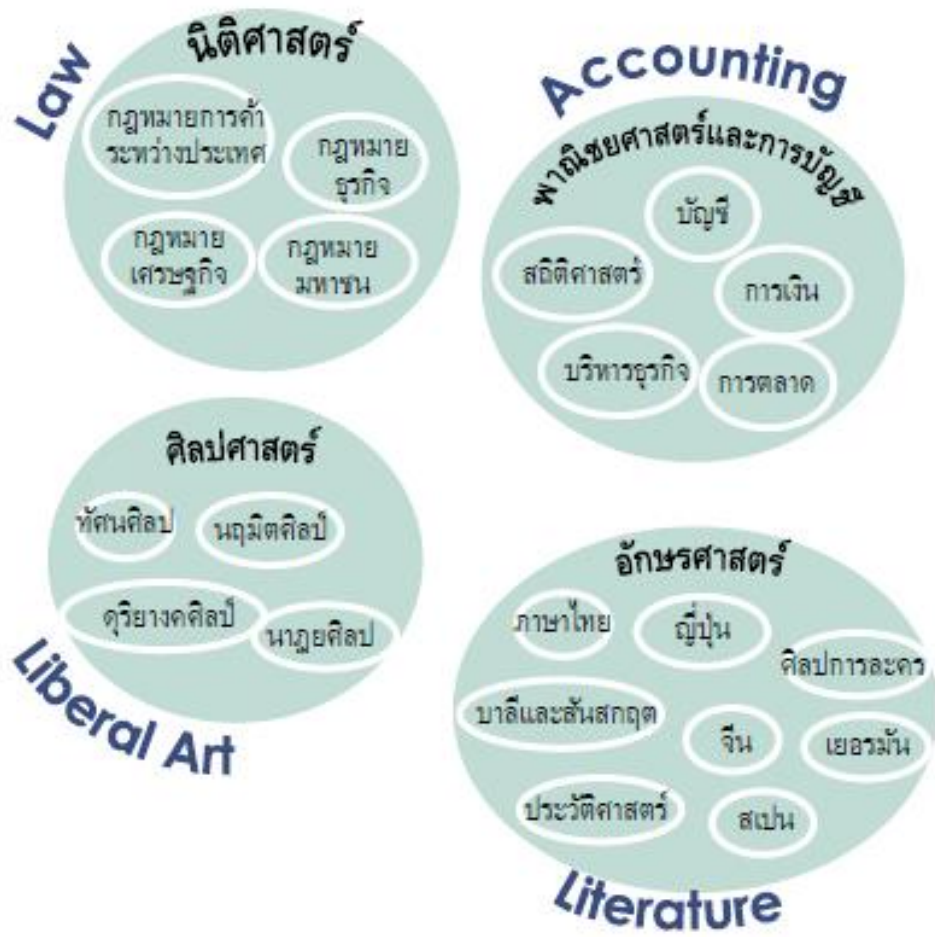

Universe of Knowledges

การศึกษา 3.0 ปัจจุบัน เป็นแบบไซโลในไซโล

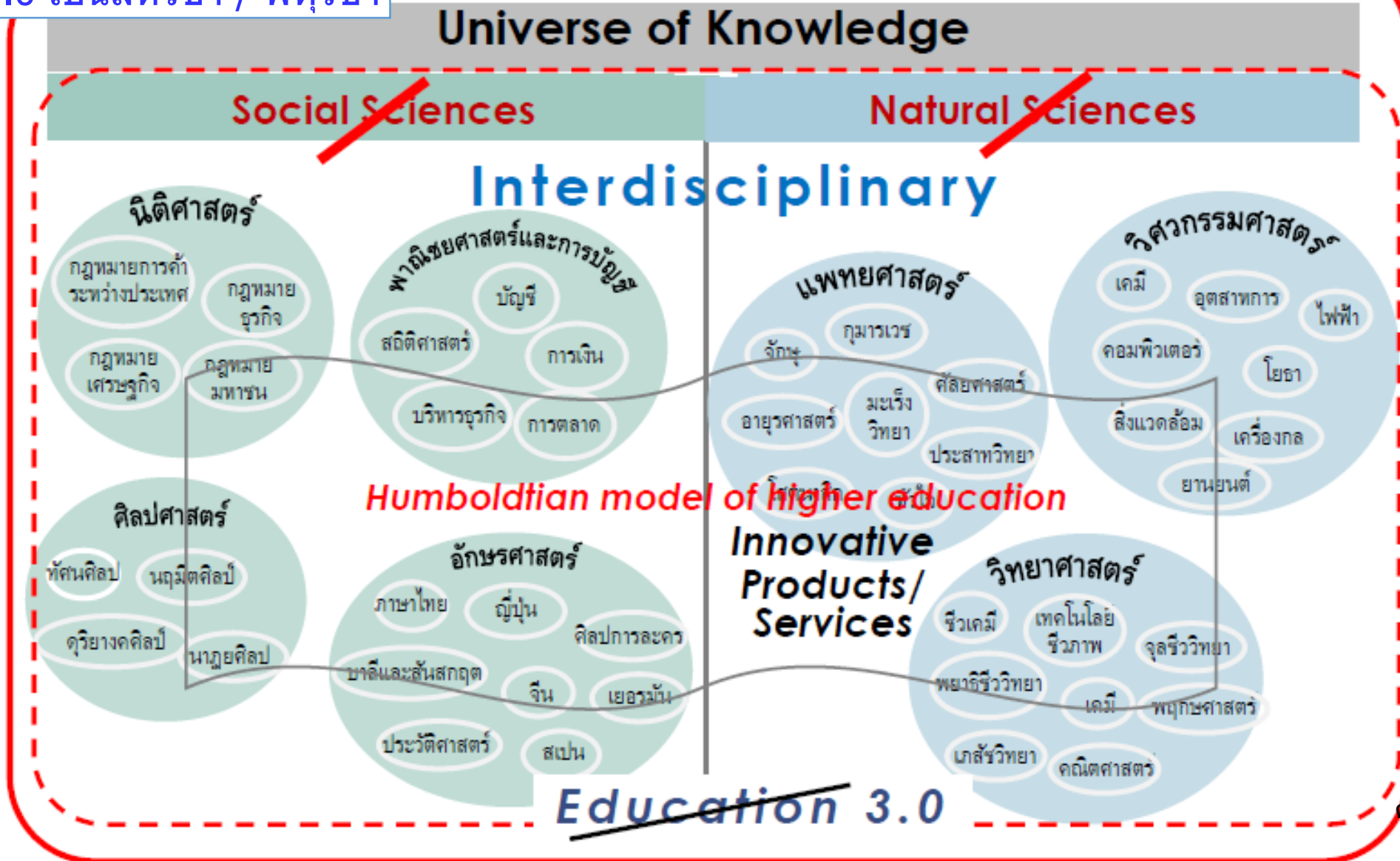
Social Sciences

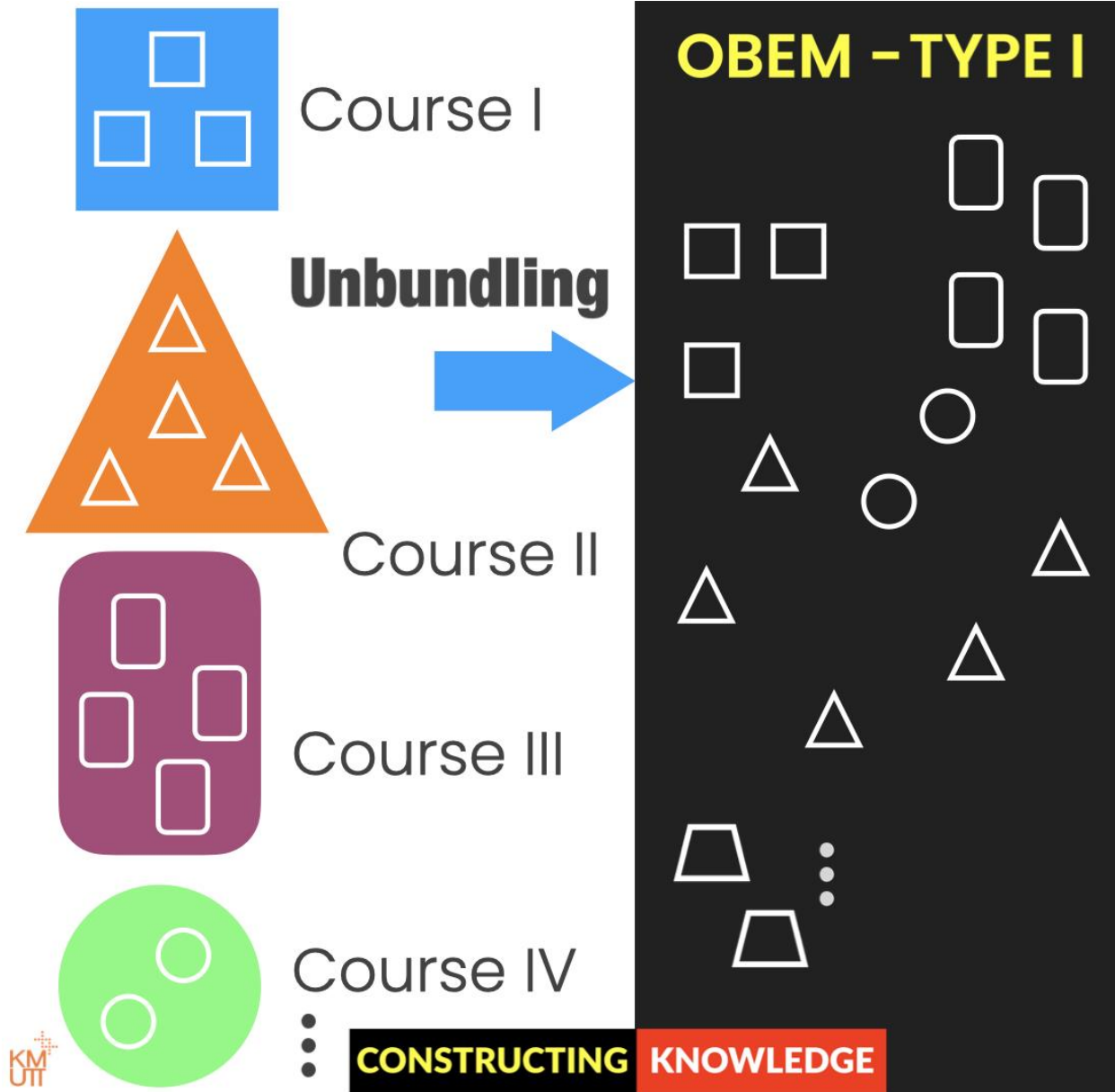
Natural Sciences

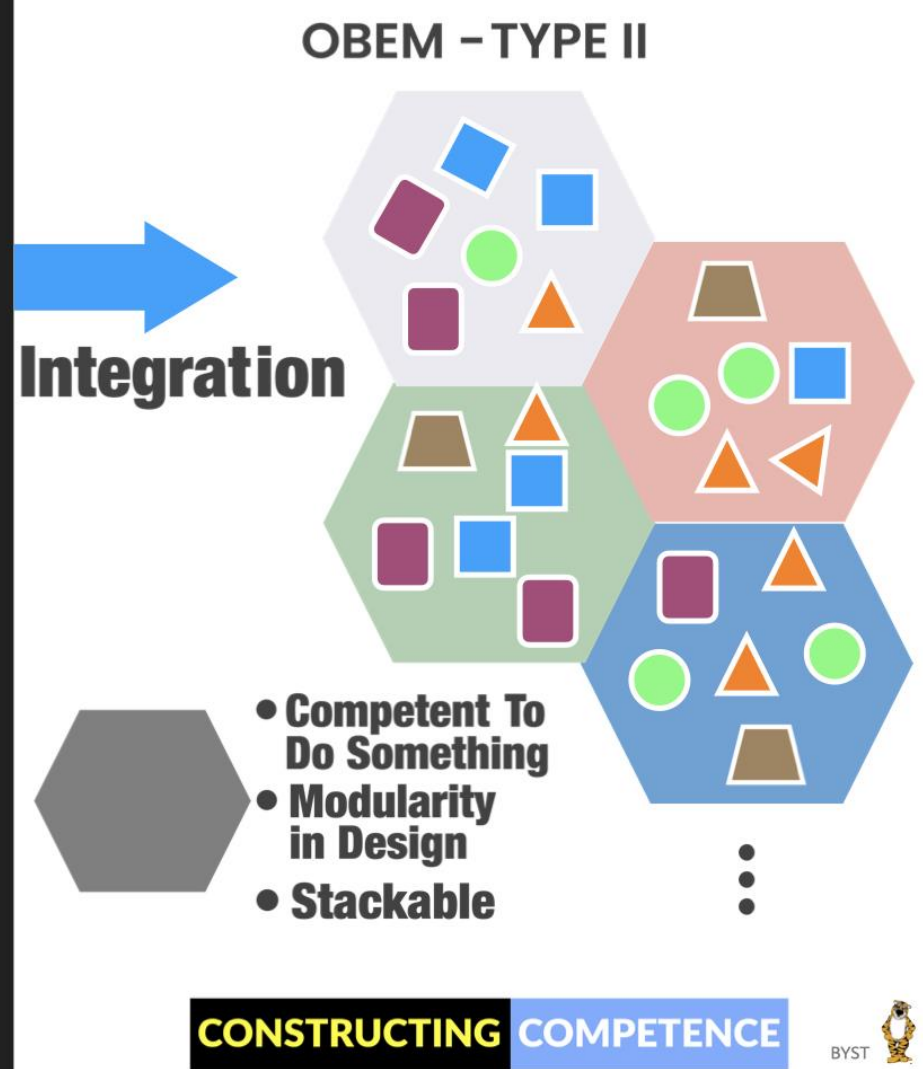
Education 3.0 4.0 Multidisciplinary/Interdisciplinary Industry

การศึกษา 4.0 เป็นสหวิชา / พหุวิชา

REinventing Curriculum

สร้างประเทศจากศูนย์

สิ่งที่ท้าทายของเราคือ การตระหนักรับรู้ความปรารถนา
คนแต่ละรุ่นต้องแก้ปัญหาของตนเอง
และเตรียมคนรุ่นต่อไปให้พร้อมแก้ปัญหาของตน
คนแต่ละรุ่นควรพัฒนาประเทศของตนและโลกใบนี้ให้ดีขึ้น
ก่อนจากไป

We have to remake Singapore. (Thailand)

Our economy, our education, our mind-set, our city.

It must be a totally different Singapore. (Thailand)

Because if its the same Singapore today, we're dead,"

(Thailand)

Lee Siang Loong

93

ทุกคนในมหาวิทยาลัยควร
คิดว่าจะส่งต่อสังคมให้คนรุ่น
ต่อไปอย่างไร

การสอนหนังสือให้ดี การ
ทำวิจัย เท่านั้น ไม่เพียงพอ

ต้องมีจิตอาสา ทำงานเพื่อ
ส่วนรวม เพื่อมหาวิทยาลัย
และเพื่อสังคม

ถ้าจะ reform ศึกษาทั่วไป
ทุกคนต้องช่วยกันทำ

การศึกษาทั่วไป จากศิลปะและวิทยาศาสตร์ฉบับยาก ?
(General Education - Poor Man Liberal Arts)
เปลี่ยนเป็น Education 4.0 ฐานศิลปะวิทยาศาสตร์
ฐานการสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์สำหรับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ?

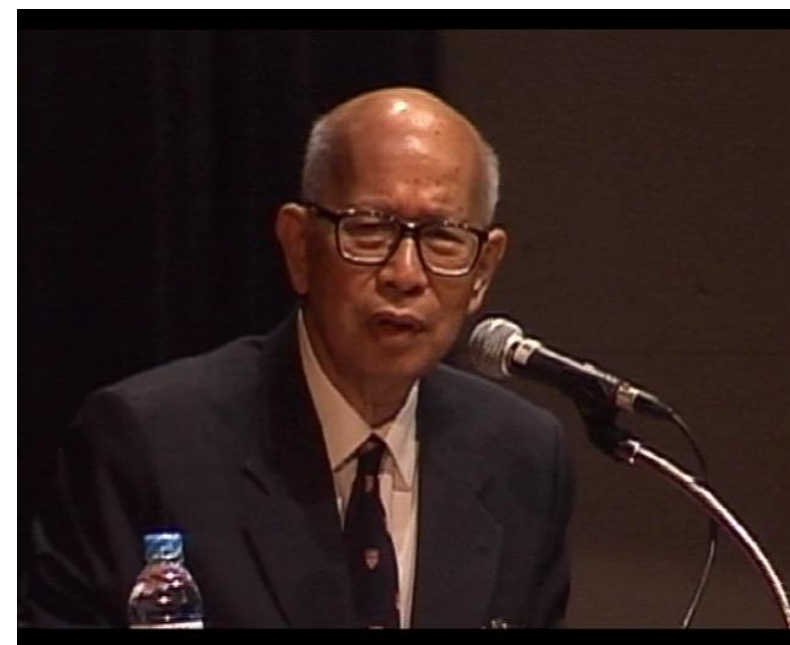
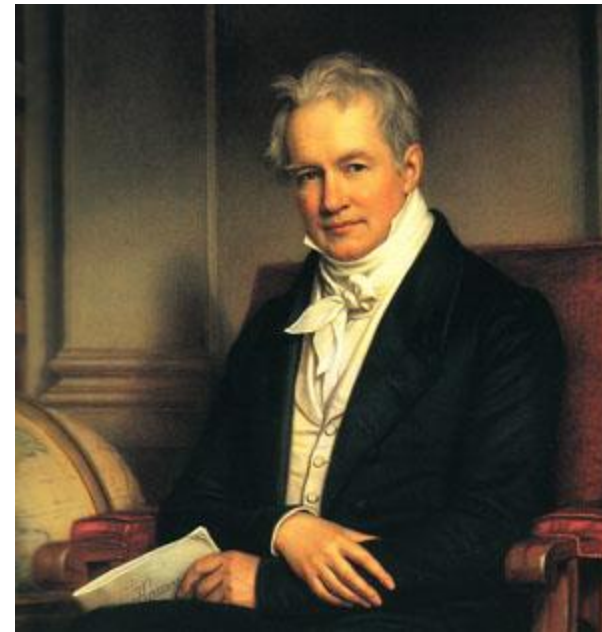
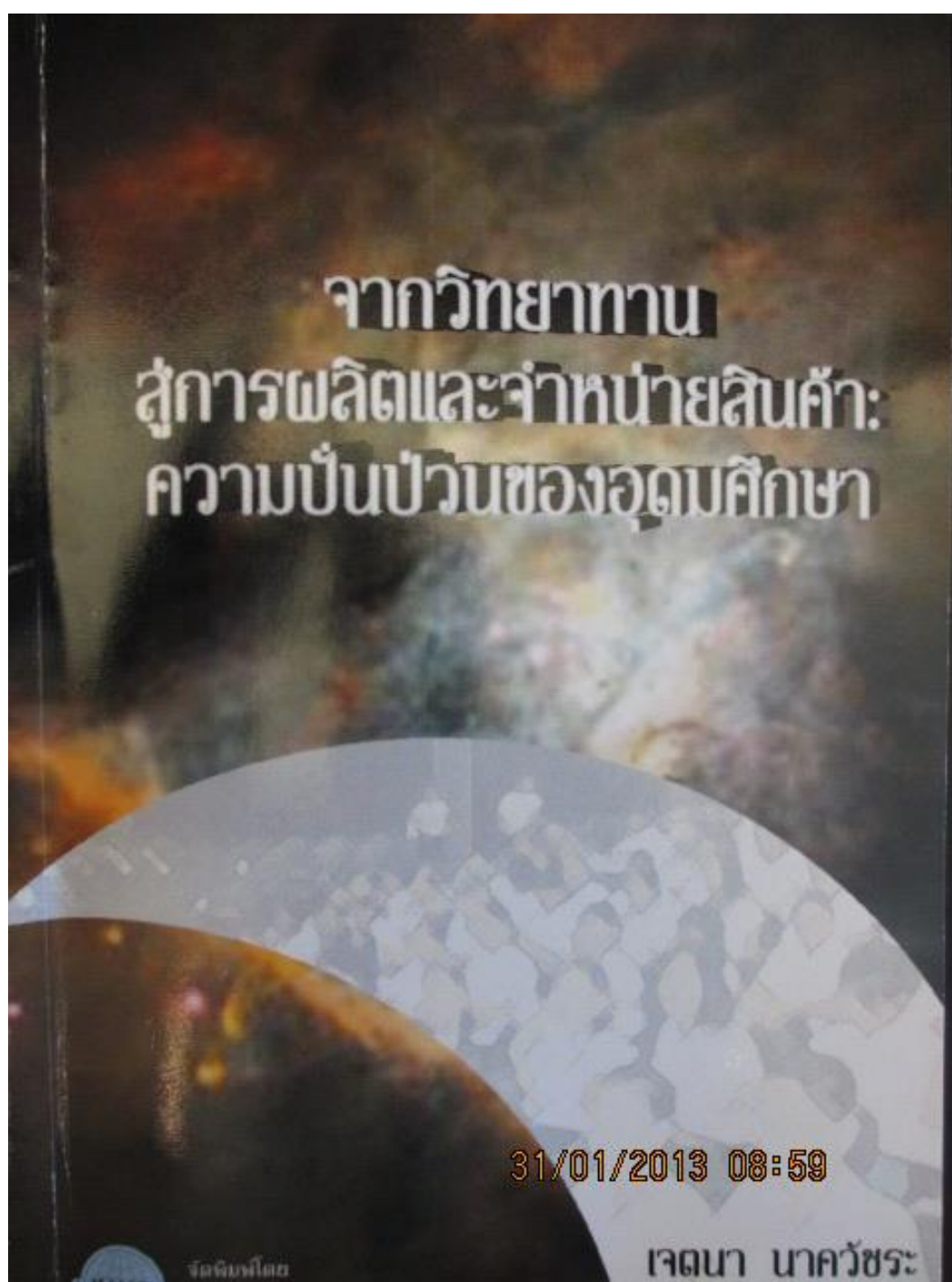
You cannot discover new oceans
unless you have the courage to leave the shore

5 สิงหาคม 2552

ผนวก

ความคิดศาสตราจารย์เจตนา นาควัชระ
เรื่อง

มหาวิทยาลัยตามความคิดของ **Wilhelm von Humboldt**
ผู้นำในการสร้างระบบอุดมศึกษาแบบใหม่
และมหาวิทยาลัยไทย

859 University of al-Karaouine, Morocco

1088 University of Bologna, Spain

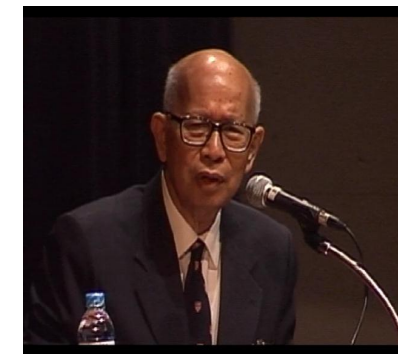

970 Al-Azhar University, Egypt

HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

....มหาวิทยาลัยตามความคิดของผู้นำในการสร้างระบบอุดมศึกษาแบบใหม่คือ

Wilhelm von Humboldt(1767-1835)ท่านมิได้มองว่ามหาวิทยาลัยแยกตัวออกมาจากสังคม

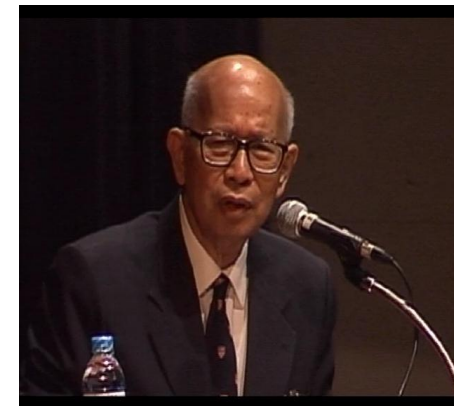
แต่ประการใดแต่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องดำเนินไปเพื่อความผาสุกของมวลมนุษย์.....

. สมาชิกของประชาคมอุดมศึกษาจึงไม่มีวันที่จะหลงทางได้ เพราะพวกเขาไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อสนองค้นหาของ
ตนเอง แต่มองตนเองว่าเป็นองคาพยพของมนุษยชาติ และสิ่งที่ปัจเจกบุคคลกระทำได้ก็ควรที่จะเชื่อมโยงกับโลกและ
สังคม

ในแง่นี้นักวิชาการคงจะไม่ใช่ผู้ที่เรียนรู้จากตำราในห้องสมุดหรือวางตัวอยู่ “หลังเขา” ห่างไกลจากโลกแห่งความ
เป็นจริง หากแต่กิจของนักวิชาการอุดมศึกษาถูกกำกับด้วยความสำนึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ และพลัง
ทางปัญญาที่มหาวิทยาลัยสร้างได้ จึงเป็นทั้งพลังในระดับบุคคล และพลังที่ได้รับแรงหนุนจากความสำนึกเชิงสังคม.....

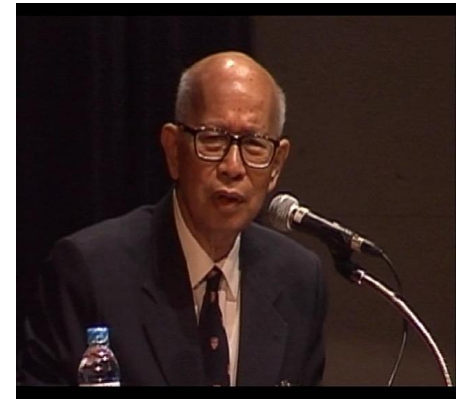
. ชุมชนของนักวิชาการจึงเป็นชุมชนที่เดินตามอุดมคติอันสูงส่ง ที่รู้จักกันในนามของมโนทัศน์ภาษาเยอรมันว่า
Humanitätsideal (ซึ่งอาจแปลได้ว่า “อุดมคติแห่งมนุษยธรรมนิยม”) สมาชิกผู้เป็นหลักของประชาคมนี้ คือ ครูกับศิษย์ซึ่ง
สามารถร่วมกันสร้างความแข็งแกร่งให้กับมหาวิทยาลัยได้ เพราะการเรียนการสอนกับการวิจัยสร้างความมั่งคั่งให้แก่กัน”

..... ผู้เขียนใคร่ขอตอกย้ำไว้ในที่นี้ว่า **หน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยมิใช่ต่อยอดหรือเฉลิมฉลองความสำเร็จ แต่เป็นหน้าที่ของการแสวงหาหรือสร้างศักยภาพ** เจื่อนไขที่ว่าด้วยวิทยาทาน และที่ว่าด้วยวิญญาณของความเป็นครู เป็นองค์ประกอบของภารกิจอันหนักหน่วงนี้

วิธีการของมหาวิทยาลัยที่ได้รับการประเมิน(rankings) ใ้สูง มักจะเป็นวิธีการฉกชิงผู้ที่ได้รับรางวัลนานาชาติ เช่นรางวัลโนเบลให้มาเป็นอาจารย์ในสถาบันของตน **มหาวิทยาลัยที่จัดว่าเป็นผู้นำที่แท้จริง คือสถาบันที่ถางทางให้แก่ผู้มีศักยภาพในอันที่จะพัฒนาความรู้และความสามารถของตนไปสู่ระดับที่จะรางวัลโนเบล**

สถาบันทางวิชาการที่ควรกล่าวถึงอีกสถาบันหนึ่งซึ่งเป็นองค์กรสนับสนุนการวิจัยคือ มูลนิธิอเล็กซานเดอร์ ฟอน ฮุมโบลด์ท์ (Alexander von Humboldt Foundation)คืออเล็กซานเดอร์(Alexander) เป็นน้องชายของวิลเฮล์ม (Wilhelm) และเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงระดับโลก(ก่อนที่จะมีรางวัลโนเบลนานนัก) **ระบบการให้ทุนของมูลนิธิฯ นี้เน้นการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่มีการนับการอ้างอิง ไม่มีการให้ความสำคัญแก่ impact factor ใดๆ**

.....นักวิชาการที่รับทุนระดับหลังปริญญาเอก (post doctoral) จากมูลนิธินี้จำนวนไม่น้อย
ได้รับรางวัลโนเบลในระยะเวลาต่อมา ขณะนี้นับได้ 50 คนแล้ว

มูลนิธิไม่เคยตั้งเงื่อนไขว่า ผลงานวิจัยของผู้ที่ได้รับทุนจะต้องมีผลกระทบที่เกิน
เลยไปจากผลกระทบทางวิชาการ หรือต้องนำไปต่อยอดและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์
ที่มีผลเชิงธุรกิจ !

สังคมอารยะคือสังคมที่รู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่า และก็รู้จักที่จะหาทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ นักวิชาการไม่มีหน้าที่
ออกไปร่ายผลงานของตนวิธีการเผยแพร่ผลการวิจัยแบบตะวันตกนั้น เราก็ด่วนสรุปอีกเช่นกันว่าเป็นเรื่องของการ
ตีพิมพ์เผยแพร่ และไม่ช้าไม่นานเราก็นำเรื่องของการตีพิมพ์เผยแพร่มาผูกไว้กับการขอตำแหน่งทางวิชาการ

เราไม่เข้าใจว่าในกรอบของอุดมศึกษาตะวันตกนั้น การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของอาจารย์
มหาวิทยาลัย การเตรียมการสอนที่ดีที่ดีก็ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัย ดังที่ผู้เขียนได้เคยเล่าประสบการณ์จาก
วงการเยอรมันเอาว่าครูของผู้เขียนเปลี่ยนวิชาสอนทุกภาคการศึกษา เพื่อจะทำนายตนเองให้ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้
ใหม่อยู่ตลอดเวลา

การวิจัยจึงมิใช่กิจที่มีผู้บีบบังคับให้ทำ แต่“เพราะรักจึงสมัครเข้ามาวิจัย” เราจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอกย้ำ
“สุนทรียภาพแห่งการวิจัย” ดังที่ผู้เขียนได้กระทำแล้ว

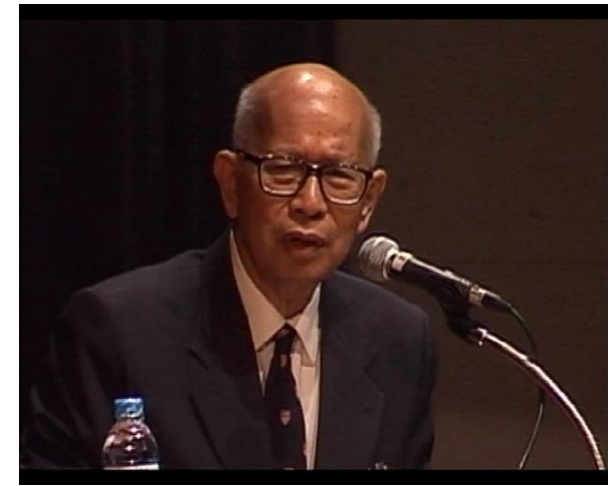
.....ความเชื่อในสัญชาติญาณใฝ่ดีในตัวมนุษย์เป็นรากฐานอันสำคัญของปรัชญาการศึกษา ซึ่งในที่นี่ Humboldt น่าจะได้รับแรงกระตุ้นจากแนวคิดของปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของเยอรมัน คือ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant: 1724-1804) ในความเรียงอันเลื่องลือของเขาในหัวข้อ “อะไรคือยุคแสงสว่างแห่งปัญญา” (Was ist Aufklärung?: 1784) ซึ่งเป็นการประกาศความเชื่อว่า

“มนุษย์จะพาตัวให้พ้นจากความป่าเถื่อนด้วยตนเองทีละเล็กละน้อย ถ้าไม่มีใครจงใจออกแรงไปกักขังพวกเขาไว้”

.....ระบบปัจจุบันดูจะรกรงรังด้วยกฎระเบียบ และเครื่องมือในการตรวจสอบนานับประการ ซึ่งอาจเป็นการถ่ายแบบมาจากกระบวนการผลิตและการตรวจสอบคุณภาพของอุตสาหกรรม เครื่องมือประเภท “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ” -มคอ (Thailand Qualifications Framework: TQF)

เป็นการเดินสวนทางกับปรัชญาอุดมศึกษาสมัยใหม่อย่างชัดเจน และดูประหนึ่งจะเป็นการตั้งข้อสงสัยที่เป็นระบบซับซ้อนที่สุดต่อความเชื่อมั่นในสัญชาติญาณใฝ่ดีของมนุษย์

ถ้าจะกล่าวตาม Immanuel Kant ก็คงจะต้องพูดว่า ผู้ที่คิดระบบนี้ขึ้นมา คือ เขาผู้นั้นที่จงใจออกแรงกักขังมิให้อุดมศึกษาของเราได้ปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจากความป่าเถื่อน

ผนวก
การเรียนรู้แนวศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education)

สังคมอนาคต : ชับซ้อน - เชื่อมโยงต่างประเทศ – เทคโนโลยี (VUCA)

เป้าหมายสำหรับนักศึกษา

1. ความรู้เพียงพอเพื่อทำงาน / เรียนต่อ
2. รอบรู้ - เข้าใจสังคม – มีคุณธรรม
3. ชีวิตมีความสุขกับสิ่งแวดล้อม
4. ทันสมัย - นวัตกรรม – แข่งขันได้

สรุป : ความรู้ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง

Concept : Liberal Arts Education

- รากฐานจาก Middle Ages
- artes liberalis = pertaining to a free man
- สร้างคนให้รอบรู้ คิดเป็น แตกต่างจากเรียนเพื่อเป็นช่าง
- เรียน 7 วิชา : ไวยากรณ์ ตรรกะ เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ ดนตรี และการพูด

Concept : Liberal Arts Education

- รากฐานจาก Middle Ages
- artes liberalis = pertaining to a free man
- สร้างคนให้รอบรู้ คิดเป็น (free man) แตกต่างจากเรียนเพื่อเป็นช่าง (worker)
- เรียน 7 วิชา : ไวยากรณ์ ตรรกะ เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ ดนตรีและการพูด

The term *liberal arts* denotes a curriculum that imparts *general* knowledge and *develops* the student's rational thought and intellectual capabilities, unlike the [professional](#), [vocational](#), [technical](#) curricula emphasizing *specialization*.

The contemporary liberal arts comprise studying [art](#), [literature](#), [languages](#), [philosophy](#), [politics](#), [history](#), [mathematics](#), and [science](#).

In [classical antiquity](#), the *liberal arts* denoted the education proper to a free man ([Latin](#): *liber*, “free”), unlike the education proper to a [slave](#). In the 5th Century AD, [Martianus Capella](#) academically defined the seven **Liberal Arts** as: grammar, dialectic, rhetoric, geometry, arithmetic, astronomy, and music.

In the [medieval Western university](#), the seven liberal arts were: [the Trivium](#) [grammar](#) [rhetoric](#) [logic](#) [the Quadrivium](#) [geometry](#) [arithmetic](#) [music](#) [astronomy](#)

ใน**ธรรมเนียมดี ภาคศิลปวิทยา** (ราชบัณฑิตยสถาน, 2537: 318-9)

กล่าวถึง‘ศิลปศาสตร์’ว่ามี 18 ประการ คือ

สุติ (วิชาว่าด้วยความรู้รอบตัว หรือความรู้
ทั่วไป)

สมุติ (วิชาว่าด้วยจารีตประเพณี)

สงฺขยา (วิชาคำนวณ)

โยค (วิชายันตรกรรม)

নীติ (วิชานีติศาสตร์)

วิเสสิกา (วิชาพยากรณ์)

คณฺธพฺพา (วิชานาฏศิลป์)

คณิกา (วิชาพลศึกษา)

ธนุพฺเพธ (วิชายิงธนู)

ปฺรณฺหา (วิชาโบราณคดี)

ตฺกิกจฺฉา (วิชาแพทยศาสตร์)

อิติหาสา (วิชาพงศาวดารและประวัติศาสตร์)

โชติ (วิชาดาราศาสตร์)

มายา (วิชาพิชัยสงคราม)

จฺนฺท (วิชาการประพันธ์)

เหตุ (วิชาตรรกศาสตร์หรือวาทศาสตร์)

มฺนฺตา (วิชามนตรศาสตร์ หรือวิชาเกี่ยวกับ

เวทมนตร์)

สทฺทฺหา(วิชาสัตศาสตร์)

ม.ล.คำยาวง วราสิทธิชัย

ศิลปศาสตร์ในวัฒนธรรมอินเดียนั้นเป็นวิชาของกษัตริย์และชนชั้นปกครอง ไม่ใช่ของเสรีชน

การเรียนรู้แนวศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education)

1. รอบรู้จากทั้ง 3 กลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ / วิทยาศาสตร์

2. วิชาบังคับ

 ปรัชญา หรือ ประวัติศาสตร์ หรือ วรรณคดี

 ภาษาต่างประเทศ

 พลศึกษา

3. โอกาส / อิสระ / ความคล่องตัว

 เลือกวิชาเอก (major) ในปีที่สาม

 การเรียนรู้เชิงบูรณาการ (interdisciplinary)

 การเรียนอย่างอิสระ (independent study)

 การทำงานวิจัย (วิทยานิพนธ์)

 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น / เรียนกลุ่มเล็ก

 การขอเข้าฟัง (audit)

 การเรียนรู้นอกห้องเรียน

4. ผลที่ได้

 การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์

 ความสามารถในการวิเคราะห์และการสื่อสาร

มิตินความคิด

1. คิดอย่างมีเหตุผล (Logical Thinking)
2. คิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
3. คิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking)
4. คิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

มิตินการเรียนรู้

อ่าน – คิด – พูด - เขียน

LAE กับ Professional Training

- Medical School
- Law School
- Business School
- Engineering School
- Architecture School

ผนวก

โรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง มหาวิทยาลัย แนวคิดสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ต่อ
อุดมศึกษา Report Sirs Charles Darwin และวิชาศึกษาทั่วไป

โรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง มหาวิทยาลัย แนวคิดสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร ต่อ อุดมศึกษา Report Sirs Charles Darwin และวิชาศึกษาทั่วไป

การอุดมศึกษาไทยในระยะแรก เริ่มต้นจากการตั้งโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงขึ้นมา ได้แก่
โรงเรียนนายร้อยทหารบก (ตั้ง พ.ศ.2430) โรงเรียนนายเรือ (ตั้ง พ.ศ.2438) โรงเรียน
กฎหมาย (ตั้ง พ.ศ.2440) โรงเรียนมหาดเล็ก (ตั้ง พ.ศ.2442) ต่อมาโรงเรียนมหาดเล็กได้
เปลี่ยนเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน (เมื่อ พ.ศ.2453) ก่อนยกฐานะขึ้นเป็น จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย (เมื่อ พ.ศ.2459)

โรงเรียนกฎหมายได้ถูกโอนไปขึ้นกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เมื่อ พ.ศ. 2476) หนึ่งปี
ก่อนแยกออกมา ก่อตั้งเป็น มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (เมื่อ พ.ศ.2477)
ต่อมาใน พ.ศ.2486 จึงมีการยกฐานะโรงเรียนสอนวิชาชีพอีก 3 แห่งขึ้นมาเป็น
มหาวิทยาลัยคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล
โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้

การสอนด้านการเกษตร ได้ก่อตั้ง โรงเรียนช่างไหม (ตั้ง พ.ศ.2447) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการเพาะปลูก ก่อนรวมเข้ากับโรงเรียนแผนที่ เป็นโรงเรียนเกษตรราธิการ ก่อนยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เมื่อ พ.ศ.2486) โดยรวมเข้ากับโรงเรียนการป่าไม้

การสอนด้านศิลปะ ได้ก่อตั้ง โรงเรียนปราณีศิลปกรรม (ตั้ง พ.ศ.2476) ได้รวมกับโรงเรียนนาฏยดุริยางคศาสตร์ แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนศิลปากร (เมื่อ พ.ศ.2478) ก่อนยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศิลปากร (เมื่อ พ.ศ.2486)

การสอนด้านการแพทย์ ได้ก่อตั้ง โรงพยาบาลวังหลัง ขึ้นใน พ.ศ.2429 ก่อนเปลี่ยนชื่อเป็น โรงศิริราชพยาบาลใน พ.ศ.2431 ต่อมาได้ตั้ง โรงเรียนสอนวิชาแพทย์ ขึ้นเมื่อ พ.ศ.2432 ก่อนเปิดเป็น โรงเรียนราชแพทยากร (เมื่อ พ.ศ.2436) จากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนราชแพทยาลัย (เมื่อ พ.ศ.2443)

ใน พ.ศ.2459 พร้อมกับการก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปลี่ยนเป็น คณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล (เมื่อ พ.ศ.2461) ก่อนตั้งขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (เมื่อ พ.ศ.2486) โดยรวมกับ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวศาสตร์ กับคณะเภสัชศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในที่สุดจึงเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล (เมื่อ พ.ศ.2512)

ภายหลังจาก พ.ศ.2486 มีการสอนด้านการศึกษโดยตรงคือตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง(ตั้ง พ.ศ.2492) ขึ้น ก่อนตั้งเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา - College of Education (ตั้ง พ.ศ.2496) ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (เมื่อ พ.ศ.2517)

ต่อมาได้ขยายการจัดการอุดมศึกษาออกจากกรุงเทพฯไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยคือในปี พ.ศ.2507 ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา

ดังนั้นเมื่อเริ่มต้นจัดการอุดมศึกษาไทยนับตั้งแต่การก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยทหารบกขึ้นเมื่อ พ.ศ.2430 เป็นต้นมา การอุดมศึกษาไทยจึงมีที่มาจากการศึกษาโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงต่าง ๆ ก่อนยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2459 จนถึงมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ในปี พ.ศ.2477 กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดลในปี พ.ศ.2486

แนวทางการจัดการอุดมศึกษาของรัฐไทยที่มุ่งเน้นการยกระดับโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยโดยเน้นการผลิตผู้เรียนมาทำงานวิชาชีพเฉพาะทางคือ ทหาร ข้าราชการ พลเรือน นักกฎหมาย เกษตรกร ช่างฝีมือ และแพทย์ ได้เริ่มต้นถูกตั้งคำถามจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (UNESCO) ในปี พ.ศ.2496 ส่งผลให้แนวทางการจัดการอุดมศึกษาของรัฐไทยต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะเมื่อตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.2502 จนถึงการก่อตั้งทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2515 โดยมุ่งไปตามแนวทางการจัดการศึกษาวิชาพื้นฐาน (General Education) กับการอุดมศึกษาของไทยดังนี้

ปลายปี พ.ศ.2496 เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ผู้เชี่ยวชาญขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เข้ามาศึกษาสภาพการศึกษาในประเทศไทยเป็นเวลา 4 เดือน ได้ทำบันทึกเรื่อง “มหาวิทยาลัยในประเทศไทย” (Report of Sir Charles Darwin to UNESCO on Science in Thailand 1954) มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ (I) General Report (II) Universities (III) Libraries กับส่วน Notes on Universities in Thailand เป็นการให้ “คำแนะนำ” แก่รัฐบาลไทยว่า ไม่มีมหาวิทยาลัยใดในประเทศไทยเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงสักแห่งเดียว ระดับมาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และค่าใช้จ่ายกับจำนวนนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันมาก ทางออกที่ควรทำคือการรวมมหาวิทยาลัยทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียว ซึ่งจะทำให้ได้มหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบและสามารถจัดการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย แบบ University of London ของอังกฤษ

- “ข้อเสนอแนะของเซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่กล่าวข้างต้นนั้น ก็ให้ความคิดเห็นแก่ข้าพเจ้าว่า ถึงแม้ว่าจะไม่ยุบรวมมหาวิทยาลัยเป็นแห่งเดียวกัน ก็ควรจะให้มหาวิทยาลัยทั้งหลายเข้ามาอยู่ในสังกัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานและความเป็นระเบียบอันดี ข้าพเจ้าจึงเลือกพบเซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ครึ่งทาง คือเอามหาวิทยาลัยที่แยกสังกัดอยู่ตามกระทรวงต่างๆ มาไว้ในสังกัดเดียวกันคือ สำนักนายกรัฐมนตรี ดังปรากฏพระราชบัญญัติที่ออกพร้อมกัน เรื่องโอนมหาวิทยาลัยต่างๆ มาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และนอกจากนั้น ข้าพเจ้าในฐานะนายกรัฐมนตรี ก็จะได้ออกคำสั่งให้คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติโดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้มีระเบียบการปกครองมหาวิทยาลัยเป็นแบบเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้.....” [1]
- [1] สำนักนายกรัฐมนตรี, ประมวลสุนทรพจน์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ.2502-2507 (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507), หน้า 31.

Report เริ่มต้นจากเรื่องการจัดการศึกษาพื้นฐาน (Part at the lower levels) ของไทย แต่ UNESCO สนใจในเรื่องการจัดการศึกษาระดับสูง (Higher education) ของไทย เช่น การศึกษาขั้นอุดมศึกษา (University education) มากกว่า โดยให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาพื้นฐาน (General Education) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพได้พัฒนาตนเองในขั้นสูงจากการเรียนวิชาพื้นฐานและการเลือกเรียนวิชาต่างๆ ตามความสนใจได้ ก่อนหน้าการเลือกเรียนวิชาชีพเฉพาะทางเพื่อนำไปประกอบอาชีพในขั้นต่อไป

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2504 ในเบื้องต้นมีภารกิจจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานให้แก่นักศึกษาทุกคณะในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนจะเลือกเข้าศึกษาแขนงวิชาเฉพาะด้าน ในคณะต่าง ๆ โดยมีศาสตราจารย์อดุล วิเชียรเจริญ ดำรงตำแหน่งคณบดีเป็นคนแรก

การก่อตั้งคณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ (2504)

การปิดตลาดวิชาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ม.ธ.) เริ่มต้นจากบันทึกของนาย เสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคลัง ถึง เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2501 ในเรื่องงบประมาณของมหาวิทยาลัย เพราะในปี พ.ศ.2500 มีจำนวน นักศึกษาถึง 25,264 คน เท่ากับมีจำนวนนักศึกษามากกว่าทุกมหาวิทยาลัยในขณะนั้น รวมกันถึง 3 เท่า ในขณะที่สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาของ ม.ธ. คือ 1 ต่อ 89 แต่ จุฬาลงกรณ์ฯ มีสัดส่วนที่ 1 ต่อ 9 กับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์มีสัดส่วนเท่ากันที่ 1 ต่อ 4 และสำหรับมหาวิทยาลัยศิลปากรมีสัดส่วนที่ 1 ต่อ 3

พ.ศ.2503 ม.ธ. ได้เริ่มใช้การสอบคัดเลือกแทนหรือปิดตลาดวิชาลงโดยใช้เกณฑ์
มาตรฐานที่ 50 % และตั้งคณะศิลปศาสตร์ขึ้นเพื่อจัดสอน 'วิชาพื้นฐาน'

มีเป้าหมายที่จะเป็นการสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทั้ง *Habit of Critical Thinking,*
Logical Mind และมีรสนิยม เพราะ

การศึกษาควรมุ่งหมายเป็นรูปผสมระหว่างการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพ
และความสามารถทางปัญญา ควบคู่ไปกับ การศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพและทำงานใน
วิชาชีพได้ด้วย

ในช่วงที่ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เป็นเลขาธิการ
ม.ธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2502-2507) ได้ผลักดันให้จัดตั้ง
คณะศิลปศาสตร์ขึ้นมา (ตั้งแต่ พ.ศ.2502-2504) แต่การ
สอนตามหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 2 ปีของคณะศิลปศาสตร์
ก่อให้เกิดแรงต่อต้านจากคณะอื่น ๆ จนต้องตัดทอน
เหลือเพียง 1 ปี

ใน พ.ศ.2507 ดร.อดุล ได้แจ้งความประสงค์
ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการฯ แล้วดำรงตำแหน่ง
คณบดีคณะศิลปศาสตร์ (พ.ศ.2504-2517) เพียงอย่าง
เดียว เพื่อผลักดันการจัดการศึกษา ‘วิชาเฉพาะ’ ให้กับ
คณะศิลปศาสตร์

ด้านปรัชญาการศึกษาศิลปศาสตร์นั้น ศาสตราจารย์ ดร. อตุล วิเชียรเจริญ ได้เขียนถึงปรัชญาการศึกษา ‘ศิลปศาสตร์’ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ว่า

ในด้านปรัชญาการศึกษา พระองค์ทรงเห็นว่านักศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะด้าน จำเป็นต้องมีความรู้ในวิชาพื้นฐานอย่างกว้างขวางเสียก่อน นอกจากนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นทั้งผู้มีความรู้ในวิชาการดี และต้องเป็นคนดี และใช้วิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติด้วย โดยเฉพาะสำหรับการศึกษาวิชาแพทย์และพยาบาลนั้น พระองค์ทรงยึดมั่นเป็นหลักการว่า เป็นการสร้างบุคคลให้เป็นคนดีมีศีลสัตย์ และเป็นการเตรียมเขาเหล่านั้นให้เข้าสู่วิถีชีวิตการทำงานเพื่อมนุษยชาติ ปรัชญาการศึกษาซึ่งมีความมุ่งหมายและแนวทางตามที่ สมเด็จพระบรมราชชนกทรงยึดถือนี้ ในปัจจุบันเราเรียกกันว่า ‘ศิลปศาสตร์’ ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยในเมืองไทยยึดถือปฏิบัติโดยกำหนดให้ศึกษาเป็นหลักสูตรวิชาพื้นฐานของนักศึกษาในทุกสาขาของมหาวิทยาลัย

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงพระนิพนธ์ไว้ใน 'รายงานความเห็นในเรื่องการสำรวจการศึกษาเพื่อประกอบพระบรมราโชบาย เรื่อง การตั้งมหาวิทยาลัย' อธิบายถึงการอุดมศึกษาว่าคืออะไร และการที่ประเทศไทยใช้ มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นการอุดมศึกษาของไทยด้วยการส่งนักเรียนไทยไป เรียนต่างประเทศ เพราะการอุดมศึกษาไทยยังไม่มีมหาวิทยาลัยตามทีนานา ประเทศเข้าใจกัน

.....

อุดมศึกษาแบ่งออกได้เป็นสองชนิด

วิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มีความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนให้กุลบุตรสามารถ เห็นเหตุผลต้นปลายของสิ่งต่างๆ เป็นความรู้รอบตัว ฝึกฝนให้เป็นผู้รับผิดชอบ และเป็นผู้นำราษฎรทั้งในส่วนตัวและกิจการ เป็นผู้ที่จะสามารถเสาะหาวิชา มาให้เป็นประโยชน์แก่คณะ ประดิษฐ์สิ่งที่งามและเป็นประโยชน์ขึ้น

อาชีพวิทยา คือการฝึกฝนโดยจะเพาะที่จะทำให้กุลบุตรสามารถ ประกอบการทำมาหากินในกิจการที่จะต้องมีการเตรียมโดยจะเพาะ เช่น แพทย์, ผู้รู้กฎหมาย, พ่อค้า

อุดมศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศสยามเดี๋ยวนี้อมีหลายชนิด... ด้วยเหตุที่ในประเทศสยามยังไม่มีมหาวิทยาลัย..จึงมีการส่งนักเรียนออกไปเรียนต่างประเทศ ซึ่งต้องนับว่าเป็นวิธีสำคัญส่วนหนึ่งของการอุดมศึกษาของประเทศสยาม....กิจการอุดมศึกษาของต่างประเทศโดยมากมักจะรวมอยู่ในสถานที่เรียกว่ามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอย่างที่น่าานาประเทศเข้าใจกันนั้นยังไม่มีในประเทศสยาม เราใช้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของการอุดมศึกษาของเรา

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงพระนิพนธ์ว่าหน้าที่
ของมหาวิทยาลัยมี 4 ประการคือ

๑. การเสาะหาวิชา หรือเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เรียนทำการเสาะหาวิชา
เลี้ยงดูทำนุบำรุงนักปราชญ์ผู้สามารถเสาะหาวิชาและใช้ผลอันนั้นมาสอน
กุลบุตรได้ เป็นกิจที่สำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นสมอต้น
ความคิดของชาติ เป็นสถานเลี้ยง “คนดี” ของชาติ

๒. ผลของการเสาะหาวิชานี้ ต้องเอามาวางแผนแบบแผนสำหรับความ
ประพฤติของชาติทั้งในทางธรรมะและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเป็นหลัก
ตัวอย่างการเป็นเครื่องวัด เป็นที่เก็บรวบรวมและจำหน่ายเผยแผ่ความคิด
ของชาติของเราเองและช่วยทำการติดต่อกับคณะที่มีหน้าที่คล้ายกันของ
นานาชาติ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงพระนิพนธ์ว่าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมี 4 ประการคือ

.....

๓. มหาวิทยาลัยมีกิจสอนกุลบุตร ศิลปวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้มาเรียนมีความรู้กว้างขวาง เห็นเหตุไกล่ไกลและใช้ความคิดที่ได้บังเกิดขึ้นด้วยการเรียนเป็นผลประโยชน์แก่คณะ นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยอาจตั้งโรงเรียนฝึกฝนวิชาชีพบางชนิดที่ต้องมีพื้นศิลปวิทยาศาสตร์

๔. มหาวิทยาลัยมีกิจสอนไล่กุลบุตร เพื่อวัดความรู้ความสามารถและรับรองเปนนพยานโดยการให้ปริญญาแก่ผู้ที่สมควร”

แต่ทรงพระนิพนธ์ว่าการอุดมศึกษาไทยทำหน้าที่สอน แต่ไม่ได้ทำหน้าที่
เสาะหาวิชาซึ่งเป็นกิจที่สำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำใน
ระดับนโยบายของรัฐบาล

...ในประเทศสยามมิได้รวมอยู่ในคณะ “มหาวิทยาลัย” แท้จริง “มหาวิทยาลัย”
ทำแต่การสอนเท่านั้น... การสอนเป็นส่วนหนึ่งของกิจการมหาวิทยาลัยเท่านั้น
ส่วนเสาะหาวิชาและทดลองเป็นส่วนใหญ่ การนี้จึงไม่เป็นกิจของกระทรวง
ธรรมการกระทรวงเดียว เป็นกิจของรัฐบาล เพราะเป็นปัญหาที่จะวาง
รัฐฎาภิบาลนโยบาย เมื่อวางลงไปแล้ว จึงควรมอบกระทรวงใดหรือคณะใดคณะ
หนึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ต้องกับรัฐฎาภิบาลนโยบาย

พระนิพนธ์ถึงการทำหน้าที่สอน แต่ไม่แสวงหาวิชาของมหาวิทยาลัยไทยนั้น เป็นเรื่องที่ สอดคล้องกับความเห็นในรายงานของเซอร์ชาร์ลส์ ดาร์วิน เมื่อ พ.ศ.2497 ว่ามหาวิทยาลัยไทยมี ลักษณะเน้นการสอนและเป็นโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง แต่ไม่มีลักษณะเน้นการแสวงหาความรู้ตาม มหาวิทยาลัยแบบนานาชาติ ซึ่งส่งผลต่อการปรับนโยบายด้านการศึกษาครั้งสำคัญของรัฐบาล ไทยในเวลาต่อมา ที่ยกเลิกการสังกัดกระทรวงของมหาวิทยาลัย สร้างหน่วยงานกลางขึ้นมาดูแล ด้านการอุดมศึกษาที่เป็นอิสระ และสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 2 ปีของคณะศิลปปะ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.2505 แม้ในทางปฏิบัติต่อมาได้ถูกต่อต้านและ ลดทอนหลักสูตรวิชาพื้นฐานลงเหลือเพียง 1 ปีเพื่อเข้าสู่การเรียนวิชาเฉพาะด้านให้เร็วขึ้นและ เรียนจบให้ได้ภายใน 4 ปี ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นนโยบายหลักสูตรวิชาพื้นฐาน 1 ปีของ ทบวงมหาวิทยาลัยใน พ.ศ.2517